

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ

Sümeyye DOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Şahin KESİCİ

Konya-2015

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK
İHTİYAÇLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE
İNCELENMESİ

Sümeyye DOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

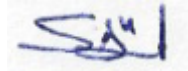
Doç. Dr. Şahin KESİCİ

Konya-2015

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sümeyye DOĞAN		
	Numarası	128306011014		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Eğitim / Özel Eğitim		
	Programı	Tezsiz Yüksek Lisans		
		Doktora		
Tezin Adı	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi			

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, proje içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca proje yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.






Sümeyye Doğan

Öğrencinin Adı Soyadı**İmzası**

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sümeyye DOĞAN
	Numarası	128306011014
		Özel Eğitim /Özel Eğitim
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Şahin KESİCİ
	Tezin Adı	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 15/01/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doç.Dr.	Şahin Kesici	
2	Doç.Dr.	Hakan Sarı	
3	Yrd.Doç.Dr.	Erkan Efilti	

ÖNSÖZ

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenlere göre incelenmiştir.

Bu çalışmanın planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Araştırmanın tüm süreçlerinde emeğini ve vaktini esirgemeyen değerli danışmanım ve hocam Doç.Dr. Şahin Kesici'ye teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim boyunca benim bu alanda yetişmemde değerli emek ve katkıları olan saygıdeğer hocalarım Doç.Dr. Hakan SARI'ya, Doç.Dr. Selahattin AVŞAROĞLU'na, Yrd. Doç.Dr. Yahya Çıkılı ve Yrd.Doç.Dr. Erkan Efiltili hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırma sürecinde verdiği destek ve yönlendirmeleri için Prof. Dr. Feride Bacanlı Hocam'a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırma verilerin toplanmasında ve tez sürecinde desteğini ve sabrını esirgemeyen sevgili eşime teşekkür ederim.

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sümeyye DOĞAN		
	Numarası	128306011014		
		Özel Eğitim/Özel Eğitim		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Şahin KESİCİ		
Tezin Adı	Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Bazı Değişkenlere			

Bu araştırmanın temel amacını üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmada survey yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini 2013–2014 eğitim-öğretim yılında çeşitli illerdeki BİLSEM'lere devam etmekte olan ve WISC-R puanı 130 ve üzerinde olan 9, 10 ve 11. sınıflardaki 230'u kız, 132'si erkek toplam 362 üstün yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ölçülmesi amacı ile orijinali Heckert vd. (2000) tarafından geliştirilen ve Kesici (2008) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan, "Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği" (YPİDÖ) kullanılmıştır. Üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaç puan ortalamalarının incelenen değişkenler açısından farklılaşma durumlarını ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi, tek yönlü varyans analizi ve farklılaşmanın kaynağını belirleyebilmek için Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Üstün yetenekli kız öğrencilerle üstün yetenekli erkek öğrencilerin başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin baba eğitim durumları ile özerklik ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin anne eğitim durumları ile ilişki ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

- Üstün yetenekli öğrencilerin sınıf düzeyi ile özerklik ve ilişki ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin kardeş sayısına göre ilişki ve özerklik ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu durumuna göre ilişki ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin algılanan akademik başarıya göre özerklik ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.
- Üstün yetenekli öğrencilerin sosyo ekonomik düzeye göre başarı ve özerklik ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Araştırma bulguları literatür ışığında tartışılmış, yorumlanmış ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli lise öğrencileri, psikolojik ihtiyaç

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Sümeyye DOĞAN		
	Student Number	128306011014		
		SPECIAL EDUCATION		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doç. Dr. Şahin KESİCİ		
Title of the Thesis/Dissertation	Investigation of Gifted Student's Psychological Needs in Terms of Some Variables.			

The main purpose of this research that investigating psychological needs of gifted students in terms of some variables. Survey method is used for this research. Participants of this research are selected students who attend Science and Art Center courses regularly and they have 130 and higher than 130 score from WISC-R test. The study was performed with 362 students in total (230 female and 132 male) who are studying in the term of 2013-2014 education year and 9,10 and 11 class in Science and Art Centers from different cities. To measure psychological needs of gifted students scale of New Psychological Needs Assessment Questionnaire (NNAQ) which is developed by Heckert(2000) and adapted into Turkish by Kesici (2008) is used. Independent sample t-test and one way ANOVAs is used for comparing differences means of scores of highly gifted students from NNAQ scale and to determine where differences come from Tukey test is applied. As a result of these analyses results can be summarized by this means;

- Significant difference was found between gifted girls and gifted boys in terms of success, autonomy and dominance needs.
- Significant difference was found between father educational status and autonomy needs of gifted students.
- Significant difference was found between mother educational status and relationship needs of gifted students
- Significant difference was found according to class level between relationship and autonomy needs of gifted students

- Significant difference was found based on number of sibling between relationship and autonomy needs of gifted students
- Significant difference was found according to supporters of perceived personal growth and relationship needs of gifted students
- Significant difference was found between perceived academic success and autonomy needs of gifted students.
- Significant difference was found according to social economic status between success and autonomy needs of gifted students

Results of the research are discussed, commented in the light of the literature and in this direction suggestions are made.

Key words: Gifted high school students, psychological needs,

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	I
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xii
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Cümlesi.....	3
1.2.Alt Problemler.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. ZEKA	6
2.1.1. Zekayı Etkileyen Faktörler.....	7
2.1.2. Zekanın Sınıflandırılması.....	9
2.1.2.1. Bireysel Olarak Uygulanan Zeka Testleri.....	9
2.1.2.2. Grup Olarak Uygulanan Zekâ Testleri	10
2.1.3.Üstün Yetenek Kavramı	11
2.1.4. Üstün Yeteneklilik Modelleri.....	12
2.1.4.1. Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramı.....	12
2.1.4.2. Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı	13
2.1.4.3. Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli.....	14
2.1.4.4. Üç Basamaklı Zenginleştirme Modeli	14
2.1.5. Üstün Yeteneklilik Tipleri.....	15
2.1.6. Üstün Yetenekliliğin Tanılanması.....	17

2.1.7.Ülkemizde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	19
2.2. PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR	27
2.2.1. Kavram Olarak İhtiyaç	27
2.2.2.Fizyolojik Güdüler	28
2.2.3.Sosyal Güdüler	28
2.2.4. Psikolojik Güdüler	28
2.2.5.İhtiyaçlarla İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	29
2.2.5.1. Murray'a Göre İhtiyaçlar	29
2.2.5.2. Maslow' a Göre İhtiyaçlar	29
2.2.5.3. Herzberg'in Çift-Faktör Kuramı.....	31
2.2.5.4. Öz Belirleme Kuramı	32
2.3. Üstün Yetenekli Öğrenciler ve Psikolojik İhtiyaçlarla ilgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	34
BÖLÜM III	41
3.YÖNTEM	41
3.1.Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırma Grubu.....	41
3.3.Veri Toplama Araçları	43
3.3.1.Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği (YPİDÖ).....	43
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	44
3.4.Verilerin Toplanması ve Analizi	45
3.4.1.Verilerin Toplanması	45
3.4.2. Verilerin Analizi.....	45
BÖLÜM IV	46
4.BULGULAR.....	46
4.1.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	46
4.2.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	47
4.3.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	50
4.4.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	53

4.5.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	56
4.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algıladıkları Kişisel Gelişimlerine Destekçi Olan Kişilerin Kimler Olduğu Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	59
4.7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Akademik Başarıya Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular.....	63
4.8. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular.....	64
BÖLÜM V	68
5.TARTIŞMA VE YORUM.....	68
5.1.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyetlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	68
5.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	70
5.3.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sınıf Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	72
5.4.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	73
5.5. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Kişisel Gelişim Destekçilerinin Kimler Olduğu Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	74
5.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Akademik Başarıya Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	75
5.7.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması	76
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
SONUÇLAR.....	78
ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA	82
EKLER	97
1-YENİ PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	97
İHTİYAÇLARI DEĞERLENDİRME ANKETİ.....	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo -1: Maslow'un Belirlediği Üst Düzey Psikolojik İhtiyaçlar Ve İhtiyaç İfadeleri	31
Tablo -2:Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	41
Tablo-3: Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımları.....	42
Tablo-4:Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları	42
Tablo-5:Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları	42
Tablo-6:Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} ,Ss Değerleri.....	46
Tablo-7: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri	48
Tablo-8: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	49
Tablo 9: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları	50
Tablo 10: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} ve Ss değerleri	51
Tablo-11: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo-12:Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına ilişkin Tukey Testi Sonuçları.....	53
Tablo 13: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} ,Ss Değerleri	54
Tablo-14: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 15: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları.....	56

Tablo 16: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n , \bar{X} , S_s Değerleri.....	56
Tablo-17: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	58
Tablo-18: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına ilişkin Tukey Testi Sonuçları.....	59
Tablo-19: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n , \bar{X} , S_s Değerleri.....	60
Tablo 20: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 21: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına ilişkin Tukey Testi Sonuçları.....	62
Tablo-22: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algılanan Akademik Başarıya Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n , \bar{X} , S_s Değerleri.....	63
Tablo 23: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n , \bar{X} , S_s Değerleri.....	65
Tablo 24: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 25: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları.....	67

KISALTMALAR

1.YPİDÖ: Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği

2.BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezleri

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Üstün yetenekli öğrenciler; zihinsel, yaratıcı, sanatsal olarak ya da belirli özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre daha yüksek bir performans gösteren, liderlik kapasitesine sahip (Freeman, 2001), fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel veya insanlığın estetik yaşam kriterlerini artıracak potansiyele sahip bireyler olarak tanımlanmaktadır (Tannenbaum, 2003).

Üstün yetenekli öğrenciler, sahip oldukları özellikleri ve ihtiyaçları bakımından yaşıtlarından farklıdır (Horn, 2000). Dil gelişiminde yaşıtlarından ileri olma (Ataman, 2001), odaklanma ve uzun dikkat süresi (Nordby, 2004), yaratıcılık, eleştirel düşünce ve kuvvetli bir hafıza (Sak, 2010), asenkronize gelişim (Kanlı, 2011), yüksek ilgi düzeyleri, aktiflikleri (Sak ve Eristi, 2012), mükemmeliyetçi ve idealist olmaları (Davaslğil, 2004), mantıklı olma, yüksek özgüven, ince mizah duygusu (Akarsu, 2001), olaylara karşı yoğun duyarlılık ve tepkisellik (Özbay ve Palıncı, 2011) bu özelliklerden bazılarıdır.

Toplumların gelişimi açısından büyük önem verilmesi gereken üstün yetenekli öğrencilerin, potansiyellerinin farkına varma ve üretken bir birey olabilmeleri için gelişim ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde karşılanması gerekmektedir. Bu gelişim ihtiyaçlarının en önemlisi birçok davranışın kaynağını oluşturan ya da davranışları şekillendiren psikolojik ihtiyaçlardır (Burger, 2006) .

İhtiyaçlarla ilgili en kapsamlı kuramı öne süren Maslow (2001), bireylerin ihtiyaçlarının hiyerarşik bir yapı sergilediğini ve bazı ihtiyaçların diğer ihtiyaçlara göre daha önemli olabileceğini ifade etmiştir. Glasser'a (1999) göre insanlar zorunlu fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıkları zaman, ihtiyaç hiyerarşilerinin bir devamı olan psikolojik ihtiyaçlarını da karşılamak isterler. Birey ihtiyaçlarını önem ve baskınlık sırasına göre gidermeye çalışır. Gelişimsel ihtiyaçlar içinde psikolojik ihtiyaçlar olarak bilinen ilişki, başarı, özerklik ve başatlık, Heckert vd. (2000) tarafından sosyal ihtiyaçlar olarak tanımlanmıştır. Bu ihtiyaçlardan ilişki ihtiyacı, sosyal olarak etkileşimde bulunma arzusu ve diğerleri tarafından kabul edilme olarak

tanımlanmaktadır (Adams, 1995; Heckert vd., 2000). Başarı ihtiyacı, daha fazla performans ile üstün olma olarak tanımlanır. Bireyin önceki performansını daha ileriye taşımak için üstün olma ve teşebbüste bulunma arzusunu ifade etmektedir (Heckert vd., 2000). Bireyin kişisel iradesiyle, kendi kendine kararlar alabilmeyi, kendi benlik duygusuyla hareket edebilmeyi istemesi durumuna ise özerklik ihtiyacı denilmektedir. Özerklik ihtiyacı, başkaları için değil, kendisi için bir şeyler yapmayı arzu etme olarak tanımlanmıştır. Başatlık ihtiyacı, güçlü olma ve diğerleri üzerinde etkin olma arzusu şeklinde ifade edilmektedir (Heckert vd., 2000).

Milgram'a (1991) göre üstün yetenekli öğrenciler normal öğrencilerle aynı gereksinimlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Fakat bu gereksinimler, onların sahip oldukları yeteneklerinden kaynaklı olarak farklılık gösterebilmektedir. Yani üstün yeteneğin derecesi ne kadar yüksek ve farklı ise o üstün yetenekli bireyin gereksinimleri de o derecede karmaşıklashaabilmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin gelişimini sürdürebilmesi, kendini gerçekleştirebilmesi için temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Psikolojik ihtiyaçların doyurulması, hayatta kalmak, büyümek ve kişisel bütünlüğe ulaşmak için gereklidir (Ryan, Sheldon, Kasser ve Deci, 1996). Gibson ve Chandler'a (1988) göre, farklı insanların farklı yoğunlukta, farklı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar zaman ve çevresel faktörlerle göre değişir. Bu nedenle, iki farklı insan aynı ortamda tamamıyla farklı davranabilirler. Normal bireylerin bile her birinin kendine özgü psikolojik ihtiyaçları ve farklı doyumları varken; yaşlılarından ve diğer bireylerden birçok yönü ile farklı ve üstün özellik gösteren üstün yetenekli öğrencilerin temel olan psikolojik ihtiyaçlarının da yaşlılarından farklı olması beklenmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin gelişim alanlarının hızları arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan farklı psikolojik ihtiyaçları bulunmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerde istenilen davranış değişikliklerini sağlayabilmek, yeteneklerinin ve varolan kapasitelerinin tam anlamıyla ortaya çıkabilmesini sağlamak için temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesinin ve karşılanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple üstün yetenekli öğrencilerin akademik, benlik algısı, sosyal beceriler, duygusal ve ruhsal olarak sağlıklı olma gibi pek çok boyutta değerlendirilmesi gereklidir. Bu değerlendirme alanlarının en temelinde

psikolojik ihtiyaçlar bulunmaktadır. Çünkü temel psikolojik ihtiyaçların desteklenmesi bireylerin psikolojik yaşamlarını olumlu yönde destekleyen bir etmendir (Reeve ve Sickenius, 1994; Ntoumanis, Edmunds ve Duda, 2009; Deci ve Ryan, 2000). Üstün yetenekli öğrencilerin de diğer bireyler gibi temel psikolojik ihtiyaçları desteklendiğinde, potansiyel olarak oluşabilecek olumsuz duygularla daha etkili başedilebilmelerine; iyilik halinin gelişmesine ve öğrenmeye yönelik motivasyonun oluşmasına katkı sağlanacaktır (Deci, Ryan ve Williams, 1996). Üstün yetenekli çocuklar özerklik, ilişkide olma ve yeterlik gibi temel psikolojik ihtiyaçlarını karşıladığı sürece, kişisel gelişim ve bütünleşme konusunda deneyim kazanabilmektedirler (Deci ve Ryan, 2000).

Üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini etkin şekilde ortaya koyabilmeleri için erken tanılanması, toplumdan uzaklaşmadan uygun eğitim ortamının hazırlanması gerekir (Sarı, 2003). Ülkemizde stn yeteneklilerin ihtiyaçları olan bu destek ve eğitim ,MEB kapsamında açılan BİLSEM'ler tarafından verilmektedir. BİLSEM'lerin amacı okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin, yeteneklerini geliştirerek bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, problem çözen bireyler haline gelmelerini, onlara gerçek yaşamda öğrenme fırsatlarını özel eğitim aktiviteleri yoluyla sağlamaktır (MEB,2007). Yapılan araştırmalar öğrencilerin okullarda ve gündelik yaşamlarında uyum sorunları yaşadıklarını göstermektedir (Metin, 1999, Barnette, 1989; Gross, 1989). Bu sorunlar akademik, sosyal, duygusal ve kişisel sorunlar olabilmektedir. Bu sorunlarından bazıları psikolojik ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılanması ile çözülebilir, çünkü temel psikolojik ihtiyaçların desteklenmesi bireylerin psikolojik yaşamlarını olumlu yönde desteklemektedir (Ntoumanis, Edmunds ve Duda, 2009). Bu durumdan dolayı bu araştırmanın temel amacını üstün yetenekli lise ğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının çeşitli değerkenlere göre incelenmesi oluşurmaktadır.

1.1.Problem Cümlesi

Üstün yetenekli lise ğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları çeşitli değerkenler (cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sınıf, sosyo-ekonomik düzey,

kardeş sayısı, algılanan kişisel destek, akademik başarı düzeyi) açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2.Alt Problemler

Bu temel amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Üstün yetenekli lise öğrencilerin cinsiyetlerine göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Üstün yetenekli lise öğrencilerin baba eğitim durumuna göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Üstün yetenekli lise öğrencilerin anne eğitim durumuna göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Üstün yetenekli lise öğrencilerin sınıf düzeylerine göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Üstün yetenekli lise öğrencilerin kardeş sayısı göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Üstün yetenekli lise öğrencilerin algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu durumuna göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Üstün yetenekli lise öğrencilerin algılanan akademik başarılarına göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Üstün yetenekli lise öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarına göre, sahip oldukları psikolojik ihtiyaçlar arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Üstün yetenekli öğrencilerin bir çok olumlu karakteristik özelliklerinin yanısıra alanyazında hem içsel hem de dışsal çatışma yaşamalarına neden olabilecek ve öğrenme ortamlarını etkileyebilecek bir çok güçlüklerle ki bunlar mükemmeliyetçilik (Chan, 2009; Davaslıgil, 2004), düşük benlik algısı (Vialle, Heaven ve Ciarrochi, 2007), aşırı rekabetçilik (Tomlinson, 2008), kaygı ve kendini aşırı eleştirme (Berlin, 2009), kimlik karmaşası (Graham ve Anderson, 2008) ve

sosyal izolasyon (Cross ve Frazier, 2010) ile karşılaştıkları dikkati çekmektedir. Araştırmalar (Neihart, Reis, Robinson ve Moon, 2002; Rimm, 2002; Bailey, 2007) üstün yetenekli öğrencilerin normal gelişen çocuklara göre çok daha fazla psikolojik ve duyuşsal sorunlar yaşadıklarını vurgulamaktadırlar.

Üstün yetenekli öğrencilerin özellikle psikolojik ve duyuşsal gelişimlerine destekçi olacak tedbirler ve uygun özel eğitim ve rehberlik programları geliştirebilmek için öncelikle onların psikolojik ihtiyaçlarının doğru ve tam olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaçların belirlenmesi üzerine henüz ülkemizde yapılmış olan herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. Psikolojik ihtiyaçların belirlenmesine bağlı olarak uygulanacak olan strateji ve modellerin bu gereksinimleri karşılayacak bir biçimde geliştirilmesi de bu öğrencilere verilecek olan rehberlik hizmetlerinin yararlılığını da arttırabilecektir. Bu araştırma sonucunda elde edilecek olan bulguların üstün yetenekli öğrencilerin özellikle duyuşsal özelliklere ilişkin rehberlik hizmetlerinin neler olduğunun belirlenmesine ve bu özelliklere uygun program ve hizmetlerin geliştirilmesinde ve üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini etkili şekilde işletmeleri konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmanın örneklemini evreni temsil eder niteliktedir.
2. Araştırma grubunda olan öğrenciler araştırmaya gönüllü olarak katılıp, ölçme aracını içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.
3. Üstün yetenekli öğrencilerininin tanılanmasının gerçekçi şekilde yapıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma IQ puanı 130 ve üzerinde olan BİLSEM'e kayıtlı üstün yetenekli 9., 10. ve 11. sınıf lise öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma Kayseri, Konya, Kırşehir, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas ve Yozgat illerindeki BİLSEM'e devam eden üstün yetenekli öğrencilerle sınırlıdır.

3. Üstün yetenekli lise öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği'ndeki maddelerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Üstün Yetenekli Öğrenci: Genel ve/veya özel yetenekleri açısından, yaşlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği, konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Yeteneklerini geliştirmede, normal eğitim programlarının yetersiz kaldığı, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duyan gruptur (MEB, 2007).

Psikolojik İhtiyaç : İnsanın yaşamını sürdürebilmesi için belli zamanlarda ve belli miktarlarda karşılanması gereken, karşılanmadığında organizmada gerginliğe neden olan tüm biyo-psikolojik insan gereksinimleridir (Eysenck vd., 1972; Aktaran: Kesici vd.,2003).

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi, okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki üstün veya özel yetenekli öğrencilerin, bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılan bağımsız özel eğitim kurumudur (MEB, 2007).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın kapsamını oluşturan üstün yeteneklilik ve psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili kavramsal açıklamalara, ilgili konularda yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. ZEKA

Zeka kavramı ile ilgili ilk bilimsel çalışmaları yapan Galton, insanlarda genel anlamda zihinsel bir yeteneğin olduğunu belirtmiştir. (Toraman, 2009). Galton, insan zekâsını basit duygusal, algısal ve motor süreçler olarak üç öge çerçevesinde açıklamaya çalışmıştır (Kuzgun, 2000). Terman, zekâyı duygusal kapasite ve algılama kapasitesi, çabukluk, yaratıcılık, dikkat süresi, uyanıklılık olarak algılamaktadır. (Sternberg, 2003). Gardner, zekânın değerlere ve fırsatlara bağlı

olarak ortaya çıktığını öne sürmektedir (Ataman, 2009). Piaget zekayı, zeka testlerinden alınan puan olarak değil gelişimsel açıdan değerlendirmektedir. Piaget'e göre zekâ, takvim yaşı ile paralel olarak bireyin olgunlaşması sonucu kendiliğinden oluşmaktadır (Selçuk, Kayılı ve Okut, 2002).

Binet ve Simon'a göre zekâ, belirli bir amaca yönelmek ve o amaca erişebilmek için direnme, uyum sağlama ve kendini eleştirebilmedir (Binet ve Simon 1908; Aktaran: Sternberg, 2003).

Zeka, otomatik hale gelmiş bilgi işleme süreci ve karşılaşın yeni duruma karşı en uygun davranışı seçip, sergilemeyi sağlayan zihinsel kapasitedir (Stenberg, 2003). Zeka yaşam boyu öğrenmenin temel gereksimidir. Çünkü insanlar çevreye uyum sağlayabildikleri kadar bir çevreyi seçer ve şekillendirirler. Çevreye uyum, seçme ve şekillendirme ise çocuklukta başlayıp yaşam boyu süren bir işlemdir (Yılmaz 2000).

Zeka ile ilgilenen uzmanların 1921 yılındaki "Zeka ve Ölçülmesi" isimli sempozyumda paylaştıkları tanımlar şöyledir: (a) Thorndike: gerçekler ya da doğruluk açısından iyi olarak nitelendirilebilecek cevapların gücü, (b) Terman: sürekli soyut düşünebilme yeteneği, (c) Freeman: duyuşsal kapasite, algısal tanılama kapasitesi, hızlılık, çeşitli ya da esnek çağrışımlar kurabilme, yetenek ve hayal gücü, dikkat süresi, tepkide hızlılık veya atik tetiklik, (d) Colvin: çevreye uyum sağlamayı öğrenmiş olma ya da öğrenebilme yeteneğine sahip olma, (e) Pintner: yaşamdaki yeni sayılabilecek durumlara yeterli düzeyde uyum sağlayabilme becerisi, (f) Henmon: bilgi ve sahip olunan bilgi kapasitesi, (g) Thurstone: içgüdüsel bir yargıyı engelleme, engellenen içgüdüsel yargıyı hayalli olarak tecrübe ederek kazandığı fikir ışığında tekrar tanımlamak, bireyin sosyal bir canlı olarak yararına olan aleni bir davranıştaki değişmiş içgüdüsel yargıyı fark etme (h) Woodrow: kapasite elde etme kapasitesi, (i) Dearborn: öğrenme ya da deneyimlerden yararlanma kapasitesi, (k) Haggerty: hassasiyet, algı, bağlantı kurma, hafıza, hayal gücü, farkı ayırt edebilme, yargı ve muhakeme kurma (Stenberg, 2003; Aktaran: Köksal, 2007).

2.1.1. Zekayı Etkileyen Faktörler

Zekayı etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar kalıtım, çevresel faktörler, cinsiyet ve yaş şeklinde sıralanmaktadır (Gardner, 1993). Birey dünyaya belli bir

donanımla gelmektedir ama bu donanım çevresel faktörlerin etkisiyle gelişebilmekte veya gerileyebilmektedir. Zeka kalıtım ve çevresel faktörlerin etkileşiminden oluşan üründür.

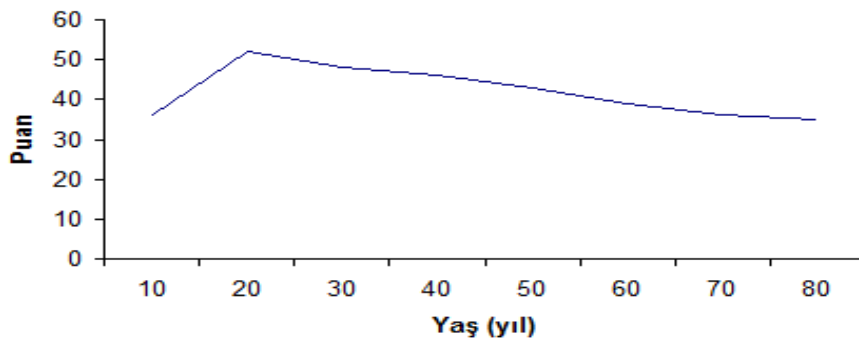
Zekanın gelişiminde kalıtım faktörünü araştıran bazı araştırmacılar genetik yakınlıkla zeka arasında doğrusal bir orantı olduğunu belirtmişlerdir. Birlikte büyütülen tek yumurta ikizlerinin zeka bölümleri yani IQ'ları arasındaki korelasyon katsayıları 0.85, ayrı büyütülen tek yumurta ikizlerinde 0.72, birlikte büyüyen çift yumurta ikizlerinde 0.60, birlikte büyüyen kardeşlerde 0.45, ayrı büyüyen kardeşlerde ise 0.25 olduğu belirlenmiştir (Bouchard ve McGue 1981, Plomin ve Petrill, 1997). Anne- baba ile çocukların IQ'larının arasında 0.50 korelasyon katsayısı bulunmaktadır. Evlat edinilen çocukların zeka IQ'ları ile evlat edinen annenin IQ'ları arasında önemli bir korelasyon bulunmamıştır. Evlat edinilen çocukların IQ'ları zamanla öz annelerinin IQ'larına benzer biçimde geliştiğini gözlemlenmiştir. (Topses, 1997).

Fransa'da yapılan bir araştırmada fakir aileler tarafından terk edilen ve hayatlarının ilk altı ayı içerisinde orta sınıf aileler tarafında evlat edinilen çocukları incelenmiştir. Araştırmacılar, evlat edinilen çocukların zekasının fakir çevrede yetişen çocuklardan ortalama 14 puan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (Schiff vd., 1982). Ayrıca kişilerin kaynaklara ulaşma şansı, tarihsel ve kültürel etmenler, coğrafi etmenler, ailesel etmenler zekanın gelişmesinde olumlu ve olumsuz etki yaratan etmenler olarak bulunmuştur. (Vural, 2004).

Zekayı etkileyen faktörlerden bir diğeri de cinsiyettir. Yapılan araştırmalar kadın ve erkeğin IQ seviyeleri arasında bir farkın olmadığı (Colom vd., 2000) ,ancak zamanla erkeklerin IQ'larının yükseldiğini, kadınların IQ'larının ise düştüğünü ortaya koyan bazı araştırmalar da bulunmaktadır (Topses, 1997). Kadının toplum içerisindeki statü ve rol sorununun zeka gelişiminde etkin olduğunu düşünülmektedir. Toplum içerisinde erkeklerin kadınlardan daha çok problemlerle uğraşması, zihinsel olarak canlılık göstermesi zeka puanlarının ilerlemesine neden olmaktadır (Furnham, Callahan ve Akande, 2004).

Zekayı etkileyen bir diğer etmen de yaştır. Yaş bireyin belli dönemlerde yapması gerekenleri yapabiliyor olmasıyla orantılıdır. Zeka seviyesi hayatımızın her aşamasında aynı düzeyde kalmaz. Belli zamanlarda zeka çok belirgin artışlar gösterir, belli dönemlerde de düşüşler gösterir. Zeka ile yaş arasındaki ilişki aşağıdaki grafikte açıkça görülmektedir. Zeka giderek yükselmiş, en üst seviyesine çıkmış, sonra belli bir zaman da düşüşler yaşamaya başlamıştır.

Şekil-1:Zeka Puanı ile Kronolojik Yaş Arasındaki İlişki



2.1.2. Zekanın Sınıflandırılması

20.yy'ın başından itibaren zekayı ölçmeye çalışan standart zeka testleri geliştirilmektedir. Zekayı ölçmek için ilk çalışmaları yapan bilim adamı Galton'dur. Binet ve Simon 1905 yılında, normal zekaya sahip çocuklarla zihinsel engelli çocukları ayırmak için ilk standart zeka testi olan Binet-Simon zeka testini geliştirdi. Günümüzde kullanılmakta olan bazı zeka testleri bireysel ve grup zeka testleri olarak iki başlık altında kısaca açıklanmıştır.

2.1.2.1. Bireysel Olarak Uygulanan Zeka Testleri

2.1.2.1.1. Stanford – Binet Zeka Testi

Bu zeka testi 2-18 yaşları arasındaki zekâyı ölçmektedir. Test bireysel olarak uygulanmaktadır. Test, sözcük, sayı ve şekillerden oluşmaktadır. Binet' e göre kendi yaşındakilerinin yaptıklarını yapabilen kişi normal zekâ düzeyine sahiptir. Kendi yaşlılarının yapabildiklerini yapamayanlar zihinsel engelli, kendi yaşlılarının yapabildiklerinin çok daha üstünde başarı gösterenler ise üstün zekâlı sayılmaktadır (Şemin, 1987).

2.1.2.1.2. Wechsler Zeka Ölçeği - R

Wechsler'in geliştirdiği ve daha sonra çeşitli düzenlemelerden geçen WISC – R testi zekayı ölçmekte kullanılan yaygın testlerdendir. Wechsler tarafından geliştirilen test Şemin tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. 6-16 yaşları arasında uygulanan bu test, sözel ve performans dayalı olan iki ayrı bölüm ve 12 alt testten oluşmaktadır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

2.1.2.1.3. Goodenough ve Harris Adam Çizme Testi

Bu test 7-9 yaşlarındaki çocukların zekasını ölçmek için Goodenough ve Harris tarafından geliştirilmiştir. Testte çocuktan bir insan resmi çizmesi istenir. Resmin her ögesine ve her vücut parçasına puan verilir. Puanlar toplanıp çocuğun takvim yaşına bölünerek zeka puanı elde edilmektedir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

2.1.2.2. Grup Olarak Uygulanan Zekâ Testleri

2.1.2.2.1.Cattel'in Kültürden Arındırılmış Zekâ Testi

Cattell tarafında eğitim ve kültür etkisinden arındırılmış zekayı ölçmek amacıyla hazırlanmıştır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004). Seriyi tamamlama, tasnif ve yerleştirme alt testlerinden oluşan bu test 6 – 20 yaşları arasında olan bireylere grup olarak uygulanabilmektedir. Testten elde edilen toplam puan, bireyin zekâ yaşını göstermektedir (Öner, 1997).

2.1.2.2.2.Thurstone Temel Kabiliyetler Testi

Çoklu zeka kuramına dayandırılarak Thurstone tarafında geliştirilmiş bu test; şekil kavrama, sözcüklerle akıl yürütme, sayı ve sözcük çağrışım alt testlerinden oluşmaktadır.5-7 yaş ve 11-17 yaş formları vardır (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

2.1.2.2.3. Otis Alfa/Otis Beta Testleri

Otis zihin yeteneği testleri genel yeteneği ölçen grup testleridir. Bu testlerin üç ayrı formu vardır. Bunlar Otis Alfa, Otis Beta, Otis Gama'dır. Süreli testler olup her formun kendine ait süresi vardır. Genel yeteneği ölçen grup zeka testleridir. Otis Alfa ilkökul 1-4. sınıf çocuklarına, Otis Beta 5-6. sınıf çocuklarına, Otis Gama ise 9-12. sınıflardaki çocuklara ve yetişkinlere uygulanmaktadır.

2.1.3.Üstün Yetenek Kavramı

İlgili literatür incelendiğinde üstün yetenekliliğe dair birçok farklı tanımın bulunduğu görülmektedir. Roeper (1982) üstün yetenekliliği; algıları duygusal ve zihinsel deneyimlere aktarabilme ve anlayabilmeye dair farkındalığın, duyarlılığın ve becerinin yüksek olması durumu olarak tanımlamıştır. Tannenbaum'a göre üstün yetenekli çocuk; alkışlanacak performans gösteren ya da ahlaki, fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel veya insanlığın estetik yaşam kriterlerini artıracak potansiyele sahip çocuklardır (Tannenbaum, 2003).

Gagne'ye göre üstünlük; bireyin kendi yaşlılarının en azından %10'undan daha yukarıda olan, en az bir yetenek alanında eğitilmeden kendiliğinden ortaya çıkan doğal yeteneklere sahip olmasıdır (Gagne, 2003).

Clark'a göre üstün yetenek; bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sezgisel olarak adlandırılan dört işlevin ileri düzeyde ve hızlandırılmış gelişmesinin bir sonucudur (Davaslıgil, 2007).

Silverman'a göre; üstün yetenek, ileri bilişsel yetenek ve aşırı uyarılmışlığın genel normlardan farklı olarak bir araya gelmesiyle oluşan eşzamansız gelişimdir. Bu eşzamansızlık zihinsel kapasite ile doğru orantılıdır (Silverman, 1993).

Zekâ testlerinden alınan puanlara göre tanımlama yapan Terman, geliştirdiği Stanford-Binet ölçeğine göre üstün yetenekli çocukları: 110-120 zekâ bölümü arasındakiler, üstün zekâlı, 120-140 zekâ bölümü arasındakiler, çok üstün zekâlı, 140 zekâ bölümü üzerindeki, deha olarak tanımlanmaktadır (Enç, 2005).

Cleaver'a (2011) göre standart bir zekâ testinden alınan 100 puan "normal, 130 ve üzeri puan "üstün yetenekliliğe", 145 puan ise "ileri derecede üstün yetenekliliğe" işaret etmektedir.

Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesine göre (2009) "üstün veya özel yetenekli çocuk", özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuk olarak tanımlanmaktadır.

2.1.4. Üstün Yeteneklilik Modelleri

Bu başlık altında dünya literatüründe yer alan üstün yeteneklilik modellerinden Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramı, Gardner Çoklu Zeka Kuramı, Renzulli Üçlü Çember Modeli, Üç Basamaklı Zenginleştirme Modeli kısaca açıklanmıştır.

2.1.4.1. Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramı

Zeka ile ilgili araştırmalar yapan Sternberg'in Üçlü Sac Ayağı Kuramını ileri sürmüştür. Sternberg, spesifik ölçüm araçlarıyla ölçülen zihinsel yeteneklerin zeka kavramını yeterince açıklayamadığını belirtmektedir (Sternberg, 1985). Sternberg'e göre bu kuramlar zekanın sadece okulda başarı yönünü açıklamaktadır. Zeka testlerinde başarısız olan günlük hayattaki iletişimlerinde çok başarılı olan bireyler bulunmaktadır. Bu bireylerin çevreye uyum sağlamada kabiliyetli olduklarını belirtmiştir. Sternberg Üçlü Sac Ayağı Kuramıyla, insan zekasının birbirleriyle karşılıklı etkileşim içinde olan üç boyut çerçevesinde açıklanabileceğini ileri sürmüştür. Bunlar; bireyin iç dünyası, dış dünyası ve iç-dış dünyası ile kazandığı deneyimlerdir. Aynı zamanda Sternberg (1999) bu kuramında; üç tür zekadan bahseder; analitik, pratik ve yaratıcı (sentetik) zeka. Bu zeka türleri özetle aşağıdaki gibidir:

Analitik Zeka; geleneksel zeka testlerinde bulunan, problem çözme görevlerini, mantıksal düşünmeyi, değerlendirme yapma becerilerini, akıl yürütmeyi ve okuduğunu anlamayı kapsar.

Yaratıcı (sentetik) Zeka; yeni ve alışılmadık durumlarda yine alışılmadık bilgi ve beceriler yoluyla başarılı bir şekilde baş etme becerisini içerir. Aynı zamanda yaratma, icat etme, keşfetme, içgörü ve sezgiyi kapsar.

Pratik Zeka; günlük yaşam sorunlarına alışılmadık bilgi ve becerilerle uyum sağlama yeteneğini ifade eder. Uygulama, kullanma, etkin hale getirme ve pratiğe dökme becerilerini ve bu becerileri kullanarak kişisel hedeflerimize ulaşmamızı içerir (Sternberg, 2003).

2.1.4.2. Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı

Gardner zekayı; bir kişinin çeşitli kültürlerde değer bulabilecek bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi, gerçek hayattta karşılaştığı sorunlara etkili çözümler üretme becerisi ve yeni, karmaşık problemleri keşfetme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Saban, 2001).

Gardner “Çoklu Zeka Teorisi” olarak adlandırdığı yaklaşımında insanların farklı şekillerde sahip oldukları yetenekleri, potansiyelleri veya kabiliyetleri “zeka alanları” olarak adlandırmış ve zeka kavramını kapsamlı olarak ele almıştır. Gardner'a göre zeka alanları şunlardır (Saban, 2001);

Sözel Dilsel Zeka: Konuşma ve yazma dilinde kelimeleri etkili ve akıllıca kullanma kapasite ve yeteneğidir.

Mantıksal-Matematiksel Zeka: Sayılarla düşünme, hesaplama, sonuç çıkarma, mantıksal ilişkiler kurma, hipotezler üretme, problem çözme, eleştirel düşünme, sayılar, geometrik şekiller gibi soyut sembollerle tanışma, bilginin parçaları arasındaki ilişkiler kurma becerisidir.

Görsel ve Uzamsal Zeka: Resimler, imgeler, şekiller ve çizgilerle düşünme, üç boyutlu nesnelere algılama ve muhakeme etme becerisidir.

Bedensel-Kinestetik Zeka: Hareketlerle, jest ve mimiklerle kendini ifade etme, beyin ve vücut koordinasyonunu etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir. (Saban, 2001).

Müziksel - Ritmik Zeka: Sesler, notalar, ritimlerle düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler, ritimler üretme becerisidir.

Bireylerarası - Sosyal Zeka: Grup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, paylaşma, ifade edebilme, yorumlama ve insanları ikna edebilme becerisidir.

Bireye Dönük-İçsel Zeka: İnsanın kendi duygularını, duygusal tepki derecesini, düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirebilme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerisidir.

Doğacı Zeka: Doğadaki tüm canlıları tanıma, araştırma ve canlıların yaratılışları üzerine düşünme becerisidir.

2.1.4.3. Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli

Üçlü çember modeli bireylerin yaratıcı ve üretkenliklerinin temel boyutlarını açıklamaktadır. Renzulli, üstün yeteneklilik özelliklerini ortalamanın üzerinde yetenek, yaratıcılık ve motivasyon olarak belirtmektedir. Genel yüksek yetenekler, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanmasıdır. Özel yetenekler ise; resim, dans, müzik, tiyatro gibi, sanat ve matematik, fen, kimya gibi teknik alanlardaki yeteneklerdir. Özellik kümelerinden ikincisi olan yaratıcılık, yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilmeyi içermektedir. Motivasyon ise, üstün iş, görev yüklenme yeteneğidir. Bireyin üstün olarak nitelendirilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı olduğu kadar, uygun eğitime, çevre ve kişilik öğelerine de bağlıdır (Davaslıgil, 2004).

2.1.4.4. Üç Basamaklı Zenginleştirme Modeli

Model 1973 yılında Feldhusen tarafından geliştirilmiştir. Modelin temel amacı; ortaokul düzeyinde doğal yetenekli öğrencilerin çeşitli zihinsel ve duygusal gereksinimlerini karşılamaktır (Altıntaş ve Özdemir, 2009). Doğuştan gelen yeteneğin; genel zihinsel kabiliyet, bireysel olumlu sezgi, motivasyon başarısı ile becerinin birikimi ve birleşimini ortaya çıkarmaktır (Altıntaş ve Özdemir,2009).

Model, öğrencilerin eğitimsel deneyimlerindeki gelişmeleri arttıkça ihtiyaçlarının da zamanla farklılaşacağını savunmaktadır (Altıntaş ve Özdemir,2009). Öğrencileri basit düşünme aktivitelerinden daha karmaşık bağımsız aktivitelere doğru gelişimlerini destekleyen model, 3 basamaktan oluşur. Bunlar:

1. Basamak: Sonuca götüren düşünme becerilerini geliştirme

2. Basamak: Yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirme

3.Basamak: Öğrencilerin bağımsız çalışma yaparken araştırma becerilerini kullanabilmelerini sağlama (Altıntaş ve Özdemir, 2009; Van Tassel-Baska ve Brown, 2007).

2.1.5. Üstün Yeteneklilik Tipleri

Literatürde yaygın kabul gören üstün yetenek tanımına göre üstün yetenek aşağıdaki alanların birinde ya da bir kaçında yüksek performans ve başarı gösterme şeklinde tanımlanmıştır (Clark, 2002; Metin, 1999).

- ✓ Genel zihinsel yetenek
- ✓ Özel akademik yetenek
- ✓ Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği
- ✓ Liderlik yeteneği
- ✓ Görsel ve gösteri sanatlarında yetenek
- ✓ Psikomotor yetenek

Yapılan çalışmalar üstün yetenekli çocukların akranlarından daha farklı fiziksel, sosyal, duygusal özellikler taşıdığını ortaya koymaktadır (Akarsu, 2004; Ataman, 2004; Chan, 2000; Çağlar, 2004; Çetinkaya, 2007; Davaslıgil, 2004; Finley, 2008; Silverman, 2011). Aynı zaman da üstün yeteneklilerin yaşıtlarına oranla daha ileri düzeyde bir öğrenme süreçleri vardır. Bu çocuklar akranlarına göre tüm zihinsel beceri ve öğrenme potansiyellerinde üstün olabilecekleri gibi, sadece belirli alanlarda fark edilir derecede üstünlük de gösterebilirler (Davaslıgil, 2004). Olaylar arasında bağ kurma yetenekleri gelişmiştir, dikkat süreleri uzundur, soyut konularla ilgilenirler, yaş düzeylerinin üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar (Davaslıgil, 2004 ; Ataman, 2000).

Üstün yetenekli bireyler normal bireylerden farklı özellikler sergilemektedir. Araştırmalarda bu durum genetik ve çevresel etmenlerin etkileşimi ile açıklanmaktadır (Moore, 1992). Üstün yetenekli bireylerin bedensel özellikleri, yaratıcılık özellikleri, öğrenme özellikleri, liderlik özellikleri, güdüsel özellikler, bilişsel farklılıklar ve sosyal ve duygusal ilişkileri alt başlıkları altında aşağıda verilmiştir (Ataman, 2004):

Bedensel Özellikleri: Genellikle beden yapıları diğer akranlarına göre daha iri ve sağlıklıdır (Tucker ve Hafenstein, 1997). Doğum ağırlık ve boyları ortalamanın üzerindedir. Yürüme, konuşma ve diğer motor becerilerin öğrenilmesinde akranlarından öndedir. Duyu organı bozukluklarına daha az rastlanır. Hastalıklara karşı dirençlidirler. Ortalama ömürleri daha uzundur (Gross, 1999).

Bazı araştırmacılar da üstün yetenekli bireylerin bedensel olarak yaşıtlarından farklılaşmadığını, gözlenen bedensel farklılıkların daha çok ailesel ve çevresel şartlara bağlı olarak geliştiğini, yapılan karşılaştırmalı çalışmalarda bunun dikkate alınmadığını iddia etmişlerdir (Swassing, 1990).

Yaratıcılık Özellikleri: Soru ve sorunlara çok sayıda çözüm ya da düşünce üretirler. Alışılmışın dışında, özgün görüşleri ve tepkileri vardır. Görüşlerini sonuna kadar savunurlar (Silverman, 1994). Maceraya düşkündürler. Keskin bir mizah anlayışları vardır. Olağan kişilerin farkına varamadığı ince esprileri kolaylıkla fark ederler. Estetik duyguları gelişmiştir (Silverman, 1998).

Öğrenme Özellikleri: Çok çeşitli konularda derin ve yoğun bilgilere sahiptirler. Sunulan bilgileri kolaylıkla özümser ve anımsarlar. Karmaşık materyalleri, kendisi için anlamlı olan parçalara ayırarak anlamaya çalışırlar (Porter, 1999). Herkeşe bilinen yanıtların, mantıksal yanını gören, keskin ve dikkatli bir gözlemcidirler. Yaşının üstündeki sözcükleri, anlamlarını bilerek yerinde kullanırlar (Tucker ve Hafenstein, 1997). Bilgileri değişik durumlara transfer edebilirler. İlgi alanları geniştir. Birçok olayın nedenini anlamak için soru sorarlar (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1988; NAGC,1992).

Liderlik Özellikleri: Okulla ilgili olan etkinliklerin hemen hepsine katılırlar. Sorumluluklarını çok iyi bilir, söz verdiği içi en iyi biçimde yerine getirerek tamamlarlar (Akarsu, 2001; Cutts ve Moseley, 2001; Davaslıgil, 2004). Gerek kendi akranları, gerekse yetişkinlerin yanında kendine güveni tamdır. Sınıf arkadaşları tarafından genellikle sevilen kişilerdirler (Silverman,1993).

Güdüsel Özellikleri: Merak ettikleri konuları incelerken bir başkasının kendisini güdülemesine ihtiyaç duymazlar. Tek düze işlerden genellikle çabuk sıkılırlar. Kendini ilgilendiği konuya ya da soruna kaptırıp bütünüyle özümserler. Üstlendiği içi ya da görevi sonuna kadar götürürler (Akarsu, 2001; Davaslıgil, 2004).

Bilişsel Farklıklar: Üstün zekâlı çocukların diğer çocuklara oranla işlemlerde daha hızlı oldukları, problem çözmede daha başarılı oldukları ve yaş olarak daha küçük oldukları görölmektedir (Porter, 1999). Dikkat alanlarının oldukça

geniş ve dikkat sürelerinin yaşlılarına göre daha uzun olması, bu bireylerin ayırt edici bir özelliği olarak görülmektedir (Davaslıgil, 2004).

Sosyal ve Duygusal İlişkiler: Büyüklerle etkileşim kurarken onları etkileme, düşüncelerin inandırma ve mizah gücüne sahip, duygusal problemlerini kendi başına çözebilen, yeni ve değişik durumlara kolay ve çabuk uyum sağlayabilen çocuklardır (Özsoy vd., 1988).

Sosyal açıdan yaşlılarından daha olgun oldukları gözlenen üstün yetenekliler, çoğu zaman kendilerinden yaşça büyük kişilerle arkadaşlık etmeyi tercih ederler. Başkalarının ihtiyaçlarına, duygu ve düşüncelerine değer vermeleri, onların toplum içinde lider olarak seçilmelerine neden olmaktadır. Toplumsal olaylara karşı yüksek düzeyde duyarlılık gösterirler (Çağlar, 2004; Davaslıgil, 2004; Robinson ve Clinkenbeard, 2008).

Üstün yeteneklilerin toplumsal konulara olan yüksek duyarlılıkları erken yaşlarda dahi kendini göstermektedir. Hatta bu hassas tutumları nedeniyle kendilerini çaresiz ve üzgün hissedebilmektedirler. Yine bu yüksek duyarlılıkları nedeniyle sosyal yaşamdan uzaklaşabilmekte, kendilerinde yanlış giden birşeyler olduğunu düşünebilmektedirler (Ataman, 2009).

2.1.6. Üstün Yetenekliliğin Tanılanması

Tanılama üstün yeteneklilerin eğitimindeki en önemli adımdır. Üstün yetenekliliğin tanılanmasında bireysel zeka testinden alınan yüksek puan gibi tek bir tanılama aracı yeterli değildir, tanılarken çoklu bir sisteme gerek duyulmaktadır (Stenberg, 2003; Davaslıgil vd., 2004). Sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi düşük ailelerde, azınlık gruplarında, okula gidememiş ya da çok erken ayrılmak zorunda kalmış olanlarda, hatta kız öğrencilerde üstün yeteneklerin fark edilmesi daha güç olmaktadır (Davis ve Rimm, 2004). Genellikle tanılamada bireysel zeka testleri, grup zeka testleri, yaratıcılık testleri, öğretmenin gözlem ve kanaati, arkadaş gözlemi ve anne babanın bireyi üstün yetenekliliğe aday göstermesi birlikte kullanılmaktadır (Ataman, 2009; Davis ve Rimm, 2004). Üstün yetenekli çocukların tanılanırken daha güvenli sonuçlar elde edebilmek için birden fazla ölçek, test, form, vb. ölçme aracı

ile bilgi toplanması gerekmektedir. Bu araçlar şöyle sıralanabilir (Baykoç Dönmez, 2009):

Aday Gösterme: Aday gösterme okulun yöneticisi, öğretmeni, rehber öğretmeni, varsa okul psikoloğunun ortaklaşa çocuğun zihinsel, fiziksel, duygusal, sosyal ve öğrenme özelliklerini dikkate alarak aday olarak gösterilmesidir.

Öğretmen Gözlemi: Üstün yeteneklilerin belirlemenin ilk yöntemlerinden biri öğretmenin aday göstermesidir. Üstün yetenekli çocukların gelişim özelliklerine ilişkin öğretmenlerin gözlemlerine dayalı verdikleri bilgiler değerlendirmelerde kullanılmaktadır.

Yaştların Bilgilendirmesi: Çocukların oyun ve ortak çalışmalar yoluyla birbirlerini daha iyi tanıyabildikleri alınan bilgiler değerlendirmede önemli veri kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Aile Kayıtları ve Bilgileri: Çocuğun doğumundan itibaren anne babaların gözlemlerine dayalı kayıtlar, çocukların erken dönemlerindeki gelişim özellikleri, ilgi ve yeteneklerine ilişkin bilgiler üstün yetenekliliği ayırt edici temel kaynaklardır.

Biyografik Veriler: Okul öncesi dönemde tutulmuş olan gözlem dosyalarının incelenip, aynı kültürdeki diğer yaştlarıyla karşılaştırılmalarının yapılması ve verilerin analiz edilmesi ile aileden alınacak bilgilerle çocuk hakkında değerli ipuçları sağlanabilir.

Gözlemler: Formal gözlemlerde ve doğal ortam gözlemlerinde üstün yeteneklilikle ilgili sağlıklı bilgi ve verilerin oluşmasını sağlar.

Bireysel Zeka Testleri: Klasik ve geleneksel anlamda üstün zekâlı çocuğun yetenekleri konusunda daha kesin tanı yapmak için kullanılır. Pahalı ve uygulaması uzman ve zaman gerektiren ölçeklerdir. Kültürel sınırlılık ve yanlılıkları bulunmaktadır.

Kişisel Görüme: Erken çocukluk döneminde çocuklarla yapılan bireysel çalışmaların, üstün yeteneklilerin tanılanmasında önemli yeri vardır.

Performans Testleri ve Davranış Önekleri: Performans yetenekleri, tipik olarak görsel uygulamalı sanat alanlarında yeteneklerin belirlenmesinde

kullanılmaktadır. Bu alanda tanılama gözlem ve davranış örnekleme üzerine temellendirilmelidir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002).

Tarama Testleri: Taramalarda genellikle bireysel ve grup zeka testleri kullanılmaktadır. Grup zeka testleri ilk ayırım için en çok başvurulan uygulamadır.

Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri: Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde güvenilir bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Standart Testler: Grup zeka testleri, grup başarı testleri ve bireysel zeka testleri olarak uygulanmakta olup, küçük yaşta üstün yetenekliliğin belirlenmesinde kullanılmamaktadır.

Grup zeka testleri: Grup zeka testleri, bu alanda yetişmiş olan öğretmenlerin gözlemleri ile birleştirildiğinde tarama amacıyla kullanılabilir.

Nöropsikolojik Değerlendirme: Beynimizin sağ ve sol yarım küre işlevlerine duyarlı birçok testten oluşan bir bataryadır.

2.1.7. Ülkemizde Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Çağımızda bilim ve bilgi çok önemi bir yere sahiptir. Bilgiyi üretmek ve kullanabilmek için iyi bir eğitim imkanı gerekmektedir. Ülkelerin gelişiminde tüm bireylere olduğu gibi üstün yetenekli öğrencilere de varolan potansiyellerinin gelişimi için iyi ve donanımlı bir eğitim verilmesi gerekmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de üstün yeteneklilerin eğitiminde yıllara ve ihtiyaçlara göre gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ülkemizde bugün üstün yetenekli çocukların eğitimi

- ✓ Fen Liseleri
- ✓ Anadolu Liseleri
- ✓ Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
- ✓ Bilim Sanat Merkezleri
- ✓ TÜBİTAK desteği ile sağlanmaktadır (Baykoç Dönmez, 2009).

Fen Liseleri

İlk olarak 1962 yılında açılan fen liseleri orta okulu bitiren öğrenciler arasından, fen ve matematik alanında üstün yetenekli olanlarının sınavla belirlenerek Fen liselerine devam etmektedirler.

Anadolu Liseleri

1970 yılında kurulan bu liselere ortaokuldan sonra sınavla öğrenci alınmaktadır. Öğrenciler 1 yıl yabancı dil ile hazırlık gördükten sonra eğitimlerine devam etmektedirler.

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

1989 yılında açılan güzel sanatlar liseleri ,orta okuldan sonra müzik ve resim alanında üstün yetenekli öğrenciler eğitim görmektedir.Öğrenciler yetenek sınavı ile bu liselere alınmaktadırlar.

TÜBİTAK

Kuruluş amacına uygun olarak;

- ✓ Bilim insanlarının araştırmacıların yetişmeleri, gelişmeleri için imkanlar sağlamak,
- ✓ Öğrenme ve öğretme teknolojilerine ait çalışmalar yapmak,
- ✓ Öğrenim ve sonrasında üstün kabiliyet ve başarılarıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmesine yardım etmek,
- ✓ Öğrencilere yurtiçi ve yurt dışı burslar sağlamak,
- ✓ Üniversite öğrencileri ve lise öğrencileri arasında araştırma projeleri yarışmaları yapmak

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

Milli Eğitim Bakanlığı 1992 yılında, üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili bir proje çalışmasına başlamıştır. Türk Eğitim Sistemine en uygun modeli arama çalışmaları sonucu önceleri “Ek Ders Uygulama Okulu” adı verilen daha sonra hem bilim hem de sanat alanında üstün yetenekli çocuklara eğitim verme düşüncesi

ile Bilim ve Sanat Merkezleri adını alan eğitim merkezleri kurulmuştur. Bu merkezlere seçilen öğrenciler okullarından arta kalan zamanlarda ve haftanın belirli günlerinde yetenekli oldukları alanları geliştirebilmek için bilim ve sanat merkezlerinde eğitim almaktadır (Sezginsoy, 2007).

Bilim ve Sanat Merkezleri'nin Amaçları

Gerçek yaşamda pratik problem çözebilme becerileri

- ✓ Günlük yaşamın gerçeklikleri, süreçleri ve işlevleri hakkında gerçekçi düşünebilme
- ✓ Günlük yaşamın problemleriyle başa çıkabilecek yenilikçi öneriler ve alternatif süreçler üretebilme
- ✓ Çeşitli iş alanlarının ihtiyaç ve problemlerinin farkında olabilme ve yenilikçi fikirler teknikler ve araçlar önerebilme ve geliştirebilme
- ✓ Bir projenin ihtiyaç analizini, planlamasını, büt-çe hazırlığının yürütme ve değerlendirme aşamalarını içerecek şekilde, problem çözmeye yönelik projeler hazırlama
- ✓ Üstün veya özel yeteneklerini geliştirerek bilimsel düşünme ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken problem çözebilen bireyler haline gelmelerini, onlara gerçek yaşamda öğrenme fırsatları ve özel eğitim aktiviteleri yolu ile sağlayabilme

Bilim ve Sanat Merkezleri Eğitim Program Aşamaları:

Kayıtları yapılan okul öncesi eğitimi, ilkokul, orta okul ve lise çağı öğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeyi ölçüldükten sonra merkezlerce;

1. Uyum (oryantasyon) Eğitimi
2. Destek Eğitimi
3. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Eğitimi (BYF)
4. Özel Yetenekleri Geliştirme Eğitimi (ÖYG)
5. Proje Üretimi alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar.

Bilim ve Sanat Merkezine Öğrenci Seçim - Tanılama - Sınavı Aşamaları:

Merkezlerin hedef kitlesi: Merkezlerde, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki üstün yetenekli öğrenciler eğitim görmektedir.

Aday gösterme: Merkezlere, üstün yetenekli çocuk/öğrencileri belirlemek amacıyla ilkokul, ortaokul ve lise çağı öğrencileri için sınıf ve şube rehber öğretmenlerince aday gösterilir..

Gözlem formları: Sınıf ve şube rehber öğretmenleri tarafından doldurulur. Öğretmenler üstün yeteneğe sahip olduklarını gözlemledikleri öğrencileri aday gösterirler. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları, öğrenci belgeleri ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra tanılama işlemini gerçekleştirir.

Ön değerlendirme: Örgün eğitim kurumlarınca aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca değerlendirilir.

Grup tarama: Ön değerlendirme sonucunda grup taramasına katılması uygun görülen öğrenciler, merkez yürütme kurulunun belirleyeceği tarihlerde, üst danışma kurulunca belirlenen ölçme araçları ve ölçütleri doğrultusunda grup taramasına alınır.

Bireysel inceleme: bireysel incelemeye alınmaları uygun görülenler adaylar, üstün yeteneklilerin bireysel incelemesinde kullanılacak objektif ve bağıl ölçme araçlarının uygulanmasında rehberlik ve araştırma merkezinde veya diğer örgün eğitim, yaygın eğitim, üniversiteler ile benzeri diğer kurumlarda görevli ve tanılama komisyonunca uygun görülen psikolojik danışmanlarca merkezlerde bireysel incelemeye alınırlar.

Kayıt ve yerleştirme: Bireysel inceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre sıralanan öğrenci listesi Genel Müdürlüğe gönderilir. Genel Müdürlükçe yapılacak değerlendirme sonucunda uygun bulunan liste onaylandıktan sonra ilgili Merkeze gönderilir. Öğrencinin kayıt ve yerleştirme işlemi sonuçlandırılır.

Rapor Düzenleme: Süresi merkezlerce belirlenen her eğitim-öğretim süreci içinde ve süreç sonunda, lider ve/veya danışman öğretmenlerle rehberlik ve psikolojik danışma birimi tarafından programların öğrencilere yönelik değerlendirmeleri

yapılarak bir rapor hazırlanır. Bu raporlar, bir sonraki programa esas teşkil etmek üzere merkez yürütme kurulunca görüşülür

Eğitim-öğretim ortamı: Merkezdeki eğitim-öğretim ortamları; her türlü çevre ile iş birliğine açık, sosyal ve psikolojik yönden motive edici olacak şekilde düzenlenir. Personel: Merkezler; müdür, müdür yardımcıları, birim başkanları, rehberlik ve psikolojik danışma birim elemanları, öğretmenler, kütüphaneci, memur, teknisyenler ve yardımcı hizmetliden oluşur. Üstün yetenekliler ile çalışan öğretmenlerin ve personelin eğitimi ve seçilmesi de özel bir süreç gerektirmektedir. Seçim kriterleri 25 /07 /2007 tarih ve 3562 sayılı makam onayı ile BİLSEM' lere atanacak öğretmenler için kriterler oluşturulmuştur. Sicil notu, ALES Puanı, Lisans Üstü Eğitim, Yabancı Dil, Ulusal ve Uluslar arası proje deneyimi olan öğretmenler başvuru yapabilir. Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretimlerinde görev alacak müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin hizmetteki performansları, alanları veya üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili alanda yüksek lisans veya doktora yapmış olmaları, üstün yetenekli çocuk /öğrencilerin hizmet içi eğitimi, seminer ve kurslarına katılmış olmaları gibi nitelikler göz önüne alınarak atama kriterleri, Personel Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne belirlenir ve atamaları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda Bakanlıkça yapılır (<http://orgm.meb.gov.tr>).

Öğrenci Seçiminde Uygulanan Testler Uygulanan Testler

- ✓ Gözlem formu (sınıf öğretmeni tarafından doldurulur.)
- ✓ Temel Kabiliyetler Testi (TKT 7-11)
- ✓ Wechsler Çocuklar için Zeka ölçeği Revize (WICS-R) (6-16 yaş-Bireysel Test)

BİLSEM'lerdeki Sorunlar

Bilsemelerde çalışan yönetici ve öğretmenlerin bir çoğu BİLSEM'lerde öğrenci seçiminde kullanılan testleri yetersiz bulmaktadır (Özer Keskin, Keskin Samancı ve Aydın, 2013).Aynı soruna MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün Ocak 2013 yılında yayınladığı 2013-2017 Üstün Yetenekli Bireyler

Strateji ve Uygulama Planı'nda da değinilmektedir.Çözüm önerisi olarak da aşağıdaki maddeler belirlenmiştir.

- ✓ Üstün yeteneklilerin özelliklerini belirlemeye yönelik standart ölçme araçlarının çeşitliliğini artırmak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin özelliklerini belirlemeye yönelik standart ölçme araçlarını uygulayacak personel sağlamak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin özelliklerini belirlemeye yönelik standart ölçme sonuçlarını eğitsel tanılama sonuçları ile birlikte kullanmak.
- ✓ Standart ölçme sonuçlarından öğrencilerin özelliklerini belirlemenin yanında yetenek alan/alanlarının geliştirilmesinde de kullanılmasını sağlamak
- ✓ Öğrencilerin öğretim etkinliklerinde ortaya koydukları üstün yetenekliliğe ilişkin performans ve ürünlerini kanıta dayalı olarak belirleyecek öğretim etkinlikleri, ölçme değerlendirme yöntem ve araçları oluşturmak ve kullanmak, tanılamayla ilgili ayrı bir birim oluşturmak.
- ✓ Eğitsel tanılama ve değerlendirmeye yönelik izleme ve değerlendirme veri tabanı oluşturmak (MEB, 2013).

Diğer sorunlardan eğitim programları eksikliği, öğrenci üretkenliği, hayat boyu eğitim, eğitimin süreçlerinin tamamının izlenmesi, personel eksikliği ve yetiştirilmesi, üstün yetenekliler eğitiminin ülke genelinde yaygınlaştırılması temel sorunlar olarak görülmekte ve şu çözüm önerileri sunulmaktadır:

- ✓ Öğrencilerin zenginleştirilmiş ortamlarda farklı öğretim yöntemleri ile uygulanan öğretim etkinlikleri ile yeteneklerini ortaya koymalarını sağlamak.
- ✓ Okulöncesi ve ilkokul düzeyinde zenginleştirilmiş eğitim programları içeren farklı modellere fırsat tanımak.
- ✓ Öğrencileri öğretim etkinliklerinde ortaya koydukları performans ve ürünlerine dayalı olarak yetenek alan/alanlara yönlendirmek.
- ✓ Okul öncesinden yüksek- öğrenime kadar üstün yetenekli öğrencilerin gelişmelerine imkan sağlayacak eğitim programları oluşturmak.
- ✓ Eğitim programlarının farklı sosyo-ekonomik ve kültürel düzeydeki okullarda uygulanmasını sağlayacak tedbirleri almak.

- ✓ Eğitim programlarının içeriğini eğitim bölgelerinin özelliklerine göre çeşitlendirmek.
- ✓ Öğrencilerin yetenek alan/alanlarına yönelik farklılaştırılmış eğitim programları geliştirmek ve uygulamak.
- ✓ Farklılaştırılmış eğitim programlarına yönelik etkinlik ve öğretim materyalleri oluşturmak.
- ✓ Üstün yetenekli öğrencilerin yetenek alan/alanlarına uygun okul dışı etkinliklere fırsat tanımak.
- ✓ Öğrencilerin öğretim etkinliklerinde koydukları performans ve ürünlerini üstün yetenekliliğe ilişkin özelliklerini belirleyecek ölçme - değerlendirme yöntem ve araçları geliştirmek ve bunları kullanmak
- ✓ Öğrencileri özel yetenek alan/alanlarında gelişimini sağlayacak programlara yönlendirmek.
- ✓ Öğrencilerin özel yetenek alan/alanlarında uzmanlaşmasını sağlayacak çeşitlendirilmiş eğitim uygulamaları sağlamak.
- ✓ Öğrencilerin özel yetenek alan/alanlarında öğrenme hızlarına bağlı olarak bireysel ilerlemelerini sağlamak.

BİLSEM'lerle ilgili temel sorunlardan bir tanesi ulaşım sıkıntısı olarak belirtilmektedir (Sarı ve Öğülmüş, 2014).Okul eğitimi bittikten sonra Bilsem'lere gelen öğrenciler zamna kısalığı ve yol uzunluğu nedeniyle Bilsem'lere devam etmekte zorlanmaktadır(Özer Keskin, Keskin Samancı ve Aydın, 2013).Özellikle 9. Sınıftan sonra BİLSEM'lere devam sorunu artmaktadır. Bu sorunu çözümü için örgün eğitim kurumlarını daha aktif hale gelmesi, BİLSEM'lerde ve örgün eğitim kurumlarında üstün yeteneklilerin bilişsel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak BEP ve eğitimlerin hazırlanması, BİLSEM 'lerin bu okuldaki yönetici ve öğretmenlere daha çok klavuzluk yapılması beklenmektedir (Sarı,2013).Bunula ilgili 2013-2017 Üstün Yetenekli Bireyler Strateji Ve Uygulama Planı'nda da şu kararlar alınmıştır.

- ✓ Üstün yetenekli bireyin örgün (okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise) ve hayatboyu eğitim süreci içerisinde değerlendirilmesi

- ✓ Üstün yetenekli bireylerin gelişimindeki hizmetlerin sürekliliğini sağlayacak tedbirlerin alınması
- ✓ Eğitimin tüm kademelerinde görevli öğretmen, koordinatör öğretmen, yönetici ve deneticilerin üstün yetenekli bireylerin eğitimi ve öğretimi konularında bilgilerini arttırmak ve becerilerini geliştirmek.
- ✓ Aileleri, üstün yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimi konusunda bilgilendirerek üstün yeteneklilerin eğitiminde aktif rol almalarını sağlamak.
- ✓ ortaöğretim düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik mentorlük uygulamalarını geliştirmek ve yaygınlaştırmak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili üniversitelerle iş birliği yapmak.
- ✓ Okul öncesi ve ilköğretim düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını örgün eğitim içerisinde karşılamak.
- ✓ Ortaokul ve lise düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını örgün ve/veya yaygın eğitim içerisinde karşılamak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili paydaşların ihtiyaçlarına cevap verecek bilgi ve iletişimi sağlayacak teknolojik ortamlar sağlamak.
- ✓ Kamu kurum ve kuruluşlarının üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin gerekli uygulamaları yapmalarını, toplumsal kültür ve farkındalığı yaygınlaştırmayı sağlamak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin özel işletme ve tüzel kuruluşlardaki örnek uygulama ve öğrenme ortamlarından yararlanmasını sağlamak
- ✓ Kamu, tüzel ve özel kurum ve kuruluşlarda alanında uzman seçkin kişilerle mentorlük uygulamaları yapmak
- ✓ Üstün yetenekliler konusunda toplumsal farkındalığı arttırmak.
- ✓ Oluşturulan model, alınan karar ve yapılan planlamaları gerçekleştirmek için yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamak.
- ✓ Üstün yeteneklilere yönelik belirlenen strateji ve uygulamalara ilişkin dönütler olarak strateji ve uygulama planını geliştirmek.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili paydaşlar arasında koordinasyon ve işbirliğine katkı sağlamak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik ulusal standartların belirlenmesine katkı sağlamak.

- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik yeni model ve programlar geliştirilmesine katkı sağlamak.
- ✓ Üstün yeteneklilere yönelik farklılaştırılmış eğitim programlarının uygulanması için etkinlik ve materyal geliştirilmesine katkı sağlamak
- ✓ Üstün yeteneklilere yönelik toplanan verilerin analizlerini yaparak tavsiyelerde bulunmak.
- ✓ Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi alanında uygulanan farklı modellerle ilgili rapor hazırlayarak tavsiyelerde bulunmak.
- ✓ Üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin araştırma-geliştirme faaliyetlerini destekleyerek yürütülmesine katkı sağlamak.
- ✓ Üstün yetenekli bireylerin hayat boyu izlenmesini sağlayacak mekanizmanın oluşturulmasına katkı sağlamak.

2.2. PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR

2.2.1. Kavram Olarak İhtiyaç

İhtiyaç, insan doğasında var olan bir etmenin eksikliğinin hissedilmesi sonucu oluşan, kişiden kişiye değişiklik gösteren, tatmin edildiğinde haz ve doyum sağlarken tatmin edilmediği zaman ise acı ve üzüntüye neden olan biyolojik, fiziksel ve psikolojik olabilen örüntülerdir (Ercoşkun ve Nalçacı,2005). İnsan davranışlarının temelinde ihtiyaçlar vardır. İhtiyaç insanlara özgü, ait olma, ilişki, saygınlık kazanma, özerklik, bilme, yeterlilik, şefkat gösterme gibi yüksek dürtülerdir (Deveci, 2007). İhtiyaç kavramı psikolojide, insanın gelişimi ve çevresiyle bir ilişki kurabilmesi için gereken önemli koşulların eksikliği olarak tanımlanmaktadır (Kuzgun, 2000).

Her insan bazen yoksunluktan bazen de fazlalıktan kaynaklanan ihtiyaç durumunu düzeltip dengeye kavuşmak ister (Kuru ve Karahan, 2008). Organizmanın dengesinin yeniden kurulabilmesi için, ihtiyaçların giderilmesi gerekir. Birey bu durumu sağlayacak davranışlarda bulunma zorunluluğu duyar. Bu ihtiyaçlar hava, su, yiyecek, uyku, cinsellik v.b. fizyolojik ihtiyaçlar ya da sevgi, şefkat, korunma, başarı, öğrenme, dostluk vb. gibi psikolojik ihtiyaçlar olabilir (Budak, 2003).

Glasser'a (1999) göre insanlar zorunlu fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıkları zaman ihtiyaç hiyerarşilerinin bir devamı olan psikolojik ihtiyaçlarını da karşılamak isterler.

Gibson ve Chandler'a göre, farklı insanların farklı yoğunlukta, farklı ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar zaman ve çevresel faktörlerle değişir. Bu nedenle, iki farklı insan aynı ortamda tamamıyla farklı davranabilirler (Kuzgun, 2000; Baymur, 1985). Bu farklar bireylerin dünyayı algılama biçimlerinde farklılıklar yaratarak benzer durumlarda farklı davranışlar göstermelerine sebep olmaktadır.

2.2.2.Fizyolojik Güdüler

Organizmanın canlılığını koruması için gerekli olan birincil derecedeki ihtiyaçların elde edilmesinden kaynaklanan güdülerdir (Sabuncuoğlu ve Tz, 2005).

Yaşamın ilk yıllarında davranışların temel belirleyicileri fizyolojik ihtiyaçlardır. Bebeklikten olgunluğa geçince, yaş ilerleyip insan geliştikçe psikolojik ihtiyaçlar davranışların en önemli belirleyicileri olurlar (Songar, 1981).

2.2.3.Sosyal Güdüler

ğrenme ve deneyimlerimize bağlı olarak başarı, sosyal bağların oluşması, eğlence, dinlenme, yardım etme, bağımsızlık gibi ihtiyaçların elde edilmesinden kaynaklanan güdülerdir (Petri ve Govern, 2004).

Sosyal güdüler bireyin topluma kabulünü sağlar. Bireyin toplum yaşamında özellikle ergenlikten itibaren etkisi bir hayli artan güdülerdir. Her toplumun kendine özgü kural, gelenek ve baskıları vardır. Birey toplumsal düzen içerisinde bu değerlere saygılı olmak zorundadır. Toplumun beğendiği davranışlar, bireyin ulaşmak istediği davranış biçimleri, bireyde güdü rolü görevi görmektedir (Sabuncuoğlu ve Tz, 2005). Sosyal güdüler, sonradan öğrenilen, toplumdan topluma değişebilen ve diğer güdüleri gelişimleri boyunca etkilemeye devam eden güdülerdir.

2.2.4. Psikolojik Güdüler

Psikolojik güdüler bireyin doğuştan gelen ya da sonradan kazanılan güdüleridir. Bu güdülerin yapısı bireylerin kişilik ve davranış modellerini oluşturur. Bunlar bağlılık, güvenlik, saygınlık kazanma, özgürlük ve özerklik, kendini

gerçekleştirme, ait olma, sevmeye, sevilme ve birlikte olma, saldırganlık, kendine güven, kabul edilme, onaylanma, kaçma, kaçınma gibi ihtiyaçlardır. Psikolojik güdüler kişiden kişiye değişiklik gösterirler (Budak, 2003). Psikolojik ihtiyaçlar kişiliğin gelişmesine, kişinin toplum içinde varlığını sürdürmesine, korunmasına, düzenlenmesine, iyileşmesine ve pekişmesine yardım eder (Köknel, 1982).

2.2.5.İhtiyaçlarla İlgili Kuramsal Açıklamalar

İhtiyaçları inceleyen her yaklaşımın temel amacı insanların davranışlarının altında yatan faktörlerin neler olduğunu belirlemeye çalışmaktır.

2.2.5.1. Murray'a Göre İhtiyaçlar

Murray'a göre güdü insan davranışını fazlaca kontrol eden bir dizi gereksinimdir (Hall ve Lindzey, 1985). İhtiyaçlar anlayış, düşünce ve hareketle ilgili bir var olma ve hoş gitmeyen şartları değiştirmek olarak sayılan çeşitli süreçleri kapsamaktadır. İhtiyaçlar, kendi başına güç oluşturan varsayımsal yapılardır ve fizyolojik eksikliklerden doğar ama oldukça durağan kişilik özelliklerini simgelerler (Bilge,1990).

Murray daha çok psikolojik kökenli gereksinimlere odaklanmıştır (Burger, 2006). Murray'a göre psikolojik ihtiyaçlar beyne baskı yapan uyarıcılardır. Bu uyarıcılar insanın algılayışını ve kavrayışını örgütlemektedir. Bu şekilde doyurucu olmayan bir durumu değiştirip, hoşnutluk arttırılmış olur (Bilge,1990).

Murray'a göre ihtiyaçlar, kültürel deneyimlerle ilişkili, çevresel bir baskıyla birlikte bir uyum içinde harekete geçerek davranışı yönlendirir. İhtiyaçlar birbirinden daha güçlü olmayıp her bir kişiye ve ortamına göre başatlık kazanabilir ve davranışların belirleyicisi olabilirler. İhtiyaçlar birbiri ile ilişkilidir ve birbirleriyle etkileşim halindedirler (Yanbastı,1990). Her bir ihtiyaca belirgin duygular eşlik eder. Bunlar zayıf ya da güçlü, anlık ya da kalıcı da olabilirler. Genellikle varlığını sürdürür, davranışların ortaya çıkmasına yol açarlar (Kartal, 2003).

2.2.5.2. Maslow' a Göre İhtiyaçlar

Maslow göre insanlar, doğuştan gelen ve belirli davranışlarına yön veren bir takım gereksinimlere sahiptir (Porter vd., 2003). Bu gereksinimler tatmine ulaşıncaya

kadar insan davranışlarını etkilemekte ve hiyerarşik bir düzen içinde aşağıdan yukarıya doğru sıralanmaktadır. Alt düzeydeki güdüler doyuma ulaştınca birey, üst düzeydeki güdülere hazır hale gelir (Cüceloğlu, 2004).

Maslow, insan gereksinimlerini fizyolojik, güvenlik, sevgi-ait olma, saygınlık ve kendini gerçekleştirme gereksinimi olarak, ardışık bir sıra düzen içinde beş temel kategoride incelemiştir (Çelikkaleli ve Gündoğdu, 2005):

1. Fizyolojik Gereksinimler: Fizyolojik gereksinimler motivasyon kuramı içerisinde genelde fizyolojik dürtüler olarak ele alınmaktadır. Bunlar içerisinde açlık, susuzluk, cinsellik vb. gibi belli başlı gereksinimler sıralanabilmektedir. Fizyolojik ihtiyaçlar bedenin canlılığını sürdürebilmek için gerekli olan ihtiyaçlardır. Fizyolojik ihtiyaçlar giderilmediğinde organizma üzerinde baskı yaparak, başka güdülerin harekete geçmesini engellerler.

2. Güvenlik Gereksinimleri: Maslow, fizyolojik gereksinimlerin yeterince tatmin edilmesinin ardından güvenlik gereksinimlerinin ortaya çıkacağını belirtmiştir. Bunlar: Kendini koruma; istikrar; güven duyma; korkudan, kaygıdan ve karmaşadan kaçınma; planlama, düzen, kural, limit gereksinimi ve koruyuculuğun devamlılığı gibi birçok faktör olarak kategorize edilebilir .

3. Ait Olma ve Sevgi Gereksinimi: Fizyolojik ve güvenlik gereksinimlerinin her ikisinin de yeterince tatmin edilmesi durumunda, sevme, sevilme, ait olma gereksinimlerini ortaya çıkacaktır .

4. Saygınlık Gereksinimi: İnsanlar, kendine değer biçme, öz-saygı ya da öz değer ve diğerlerinin takdirini kazanma arzusuna sahiptirler.

5. Kendini Gerçekleştirme Gereksinimi: Bireyin doğuştan getirdiği potansiyelleri tam olarak gerçekleştirebilmesi ve kullanabilmesidir. Bireyin kendi yeteneklerini kullanarak istediği hedefi gerçekleştirebilmesidir. Bu gereksinimin boyutları kişiden kişiye oldukça fazla değişim göstermektedir. Bir kişi ne olabiliyor ise onu yapmalı ve kendi doğasına sadık kalmalıdır.

Maslow'a göre bir birey bütün ihtiyaçlarını karşılamış olsa bile, kendi gerçek doğasını ifade edinceye kadar rahat ve mutlu olamaz (Bacanlı, 2000). Maslow, kendini gerçekleştirenlerin temel gereksinimlerini karşıladıklarını ve mükemmeliğe

ulaşmak için kendilerini devamlı geliştirmeye devam ettiklerini bununla birlikte, olağan insanların temel gereksiniminin tatmini için çabalama içinde olduklarını belirtmiştir (Maslow, 2001).

Tablo -1: Maslow'un Belirlediği Üst Düzey Psikolojik İhtiyaçlar ve İhtiyaç İfadeleri

Psikolojik İhtiyaç	Psikolojik İhtiyacın İfadesi
Doğruluk	Dürüst, gerçek, açıklık, kolaylık, zenginlik, gereklilik, güzellik, saflık
İyilik	Doğruluk, arzu edilebilirlik, gereklilik, adaletlilik, hayırseverlilik, dürüstlük
Güzellik	Doğruluk, canlılık, kolaylık, zenginlik, bütünlük, mükemmellik dürüstlük
Bölünme-Üstünlük	Kabul edilme, kararlılık, bütünleşme ya da bölünmenin üstünlüğü
Canlılık	Süreç, kendini ayarlama, tam fonksiyon, devamlı değişiklik, aktiflik
Eşsizlik	Kişilik, karşılaştırılmama, yenilik, tek ve biricik olma
Mükemmellik	“Sadece doğruluk”, bütünleşme, gereksiz hiçbir şey, tam olma durumu
Zorluk	Kaçınılmazlık, onun tamamen var olduğu gibi bir şeye gereksinim duymak
Tamamlama	Bütünlük, sonuç, kesinlik, yerine getirme
Adalet	Dürüstlük, “gereklilik”, zorluk, kaçınılmazlık
Düzen	Yasalara uygunluk, doğruluk, uzlaşmanın mükemmelliği
Kolaylık	Dürüstlük, gereklilik, ekstra ya da gereksiz hiçbir şeyin olmadığı durum
Zenginlik	Farklılık, güçlük, karışıklık, hiçbir şeyin eksilmediği ya da gizlenmediği ve her şeyin eşit derecede önemli olduğu durum
Şakacılık	Rahatlık, gayretin azalması, zarafet, mükemmel ve güzel kalma
Kişisel Yeterlilik	Özerklik, bağımsızlık, kendini keşfetme, kendi kuralları ile yaşama

Kaynak: Deveci (2007).

2.2.5.3. Herzberg'in Çift-Faktör Kuramı

Herzberg tarafından ileri sürülen Çift Faktör Kuramı, iş doyumunu ile ilgili geliştirilen kuramlardan birisidir (Eren, 2001). Bu teori çeşitli değer sistemleri içinde çalışanın, çalışma ortamından neler beklediği ve çalışanları nelerin daha fazla motive ettiğini, hangi çalışma koşullarının tatmin düzeyinin düşük olduğunu ve işe karşı isteksizlik meydana getirdiğini belirlemeyi amaçlamıştır (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2005).

Bu kurama göre bir çalışanın işteki davranışına katkıda bulunan tümüyle farklı iki boyut bulunmaktadır. Birinci boyutta iş tatminsizliğini ifade eden faktörlerin varlığı ya da yokluğunu anlatan hijyen faktörler, ikinci boyutta ise iş

tatminini etkileyen üst düzey ihtiyaçların oluşturduğu motive edici faktörler bulunmaktadır (Barutçugil, 2004).

1. Koruyucu-hijyen faktörler: Çalışanların tatminsizlik ve motivasyon eksikliğinin nedenleri hakkındaki sorulara verdikleri yanıtların sonucunda elde edilmiştir. Bunlar; ücret, iş güvenliği, çalışma koşulları, denetimin düzeyi ve niteliği, şirket politikası ve yönetimi, kişilerarası ilişkilerdir (Onaran, 1981, Barutçugil, 2004).

2. Motive edici faktörler: Çalışanların tatmin motive olma hakkında sorulan sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilmiş bulgulardır. Bunlar ise; başarı duygusu, tanınma, sorumluluk, işin kendisi ve kişisel gelişim ve yükselmedir (Onaran, 1981; Barutçugil, 2004).

Herzberg çift faktör kuramında ihtiyaçlar bir hiyerarşi içerisinde değildir. İhtiyaçlar iki farklı faktörde gruplandırılarak ifade etmiştir (Süral Özer ve Topaloğlu, 2008).

2.2.5.4. Öz Belirleme Kuramı

Temel psikolojik ihtiyaçları inceleyen Öz-belirleme Kuramı (Self-Determination Theory-SDT) Deci ve Ryan tarafından geliştirilmiştir. Öz-belirleme Kuramı'nın öne sürmüştüğü psikolojik ihtiyaçlar; özerklik, yetkinlik ve ilişkili olma ihtiyaçlarıdır.(Deci ve Ryan 2000). Evrensel nitelik gösteren bu ihtiyaçların doyurulması bireylerin gelişimleri, büyümeleri, bütünleşmeleri, ruh sağlıkları ve iyi oluşları için gereklidir (Ryan ve Deci, 2000; Chirkov, Ryan, Kim ve Kaplan, 2003).

Kocayörük'e (2012) göre; öz-belirleme kuramında, bireyin sosyal ilişkiler ve sosyal etkileşim sürecinde karşılaştığı değer, tutum ya da davranışları benimsemesi ve içselleştirmesi, güdülenme mekanizmaları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Öz - Belirleme Kuramı'nda, temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması ile artan motivasyon durumunu etkileyen sosyal faktörlere vurgu yapmaktadır (Deci ve Ryan 2008). Öz-belirleme Kuramı'nda ifade edilen "doğuştan gelen psikolojik gereksinimler özerklik, yeterlik ve ilişkili olma gereksinimidir (Deci, Ryan ve Williams, 1996).

Otonomi-Özerklik İhtiyacı: Özerklik ihtiyacı, bireylerin kendi davranışlarını kendisinin belirlemesi, kararlarını kendisinin vermesi, kendi

duygularına göre davranmak istemesi anlamına gelmektedir (Durmaz, 2012; Ryan, ve Deci, 2006). Özerklik ihtiyacı bireylerin sosyal kurum ve kurallarla uyumlu bir şekilde özgür iradesini kullanabilmesidir (Hamurcu, 2011). Bireyin kendi davranışlarını tamamıyla kabul etmesi, onaylaması ve davranışlarının arkasında durmasıdır (Deci ve Ryan, 2000). Kişilik gelişimi ve sağlıklı insan ilişkileri için özerklik ihtiyacı önemli bir gerekliliktir (Ryan vd., 2011).

Yeterlik İhtiyacı: Yeterlilik ihtiyacı, bireyin çevresiyle başa çıkabilmek, yaptığı aktivitelerde kendisini yeterli hissedebilmesi ile ilgilidir (Deci, Ryan ve Williams, 1996; Durmaz, 2012). Yeterlik; bireyin var olan yeteneklerini ve yeterlik alanlarını kullanabilmesi ve geliştirebilmesidir. Yeterlik psikolojik ihtiyacı, bireyin yapacağı görevleri nasıl ve ne şekilde etkili olacağı ve bundan sağladığı doyum üzerinde durur (Kesici, 2008). Yeterlik ihtiyacı, bireyin çevresini iyi bir şekilde etkileme isteği (Kowal ve Fortier, 1999) ve çevreyle etkileşimi, öğrenmeleri ve çevreye gösterdiği uyumdur (Deci ve Ryan, 1985).

İlişki İhtiyacı: Bireyin kendini sosyal yönden değerli görme, içinde bulunduğu sosyal çevreye ait olma duygusu (Kowal ve Fortier, 1999), bireyin başkaları ile bağlantılı olması ve diğer insanlara özen göstermesidir (Connell, 1986). Bireyin, sosyal bir gruba ait olduğunu, yaşadığı sosyal ortamda kendisi için önemli olan diğer bireylerle ilişkili olduğunu ve bu bireyler tarafından sevildiğini ya da sosyal bir gruba ait olduğunu hissetmesidir (Durmaz, 2012).

İhtiyaçların doyurulması, hayatta kalmak, gelişmek ve kişisel bütünlüğe ulaşmak için gereklidir (Ryan, Sheldon, Kasser ve Deci, 1996). Bireylerin amaçlarına ulaşması için genel ihtiyaçlarının doyumu sağlanmalıdır (Diener, 2000). Eğer bireyler bu ihtiyaçlarını doyurabilirlerse, kendini gerçekleştirebilirler. Ancak ihtiyaçların doyumu engellenirse, bireylerin ruh sağlıkları bozulur ve kendini gerçekleştiremezler, motivasyonu ve performansı olumsuz yönde etkilenir (Deci ve Ryan, 2002). Bu kurama göre ihtiyaçlar sürekli karşılandığında etkili olarak çalışacak ve sağlıklı bir biçimde gelişecektir; fakat engellendiklerinde de insanlar, olumsuz etkilenecek ve isteğe bağlı olmayan davranışlar göstereceklerdir (Kesici vd., 2003).

Özerklik, yeterlik ve ilişki ihtiyacı, bireyin yetiştiği toplumun yaşam tarzı ve toplumun değerler sisteminden etkilense de tüm bireylerde bu üç temel ihtiyacın karşılanması önemlidir (Heckert vd., 2000).

2.3. Üstün Yetenekli Öğrenciler ve Psikolojik İhtiyaçlarla ilgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Kuzgun (1984), farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin psikolojik ihtiyaç önceliklerini tespit etmek amacıyla Edwards Kişisel Tercih Envanterini kullanmıştır. Bu çalışma sonucunda farklı bölüm öğrencilerinin ihtiyaç sıralamaları arasında benzerlikler bulunmuştur. Öğrencilerin yüksek puan aldıkları ihtiyaç alanları duyguları anlama, şefkat gösterme alanları iken düşük puan aldıkları ihtiyaç alanları uyarılık, karşı cinsle ilişki ve gösteriş ihtiyaçları olarak bulunmuştur. Öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarından ilgi görme, başarı ve yakınlık ihtiyacı orta seviyede tespit edilmiştir.

Kline ve Short (1991), 89 üstün yetenekli kız çocuklarıyla yaptığı araştırmada okul dönemindeki sosyal ve duygusal değişikliği incelemiştir. Çalışmada üstün yeteneklilerin ilkokuldan liseye doğru algılanmış yetenek ve güven düzeylerinin azaldığı belirtilmiştir. Lise düzeyindeki üstün yetenekli kız çocuklarının zekâlarını, duygularını ve kendilerini gizlemeye çalıştığını ve olduklarından daha kaba davrandıklarını belirtmiştir. Ayrıca başkalarının kendilerinin yetenek ve duygularına verdiği öneme değer vermediklerini bulmuştur. Mükemmeliyetçilik duygularının yaşla birlikte artmaktadır.

Harris, Schuerger ve Harris (1991), yaptıkları araştırmada, yetenekli zenci öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma durumu kültürel açıdan incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre yetenekli zenci öğrenciler bilgi – yönlendirme eksikliğinden ve kültürel çatışmalardan, ayrımcılıklardan dolayı yeterli psikolojik ihtiyaç doyumunu sağlayamamaktadırlar. Bu amaçla bu öğrencilere yönelik, mentorlük, aile danışmanlığı ile ırksal ayrımcılıklara rağmen bireysel farkındalıklarını ve kendilerini ilerletme davranışlarının kazandırılması önerilmektedir.

Sandhu ve Asrabadi (1991), yaptıkları araştırmada, uluslararası öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını incelemişlerdir. Araştırmacılar, uluslararası öğrencilerin pek çoğunun yabancılik hissini yaşadıklarından dolayı kaygı içerisinde olduklarını bulmuşlardır. Yerli halkın, uluslararası öğrencilerle iletişim kurmaya ihtiyaç hissetmediği ve uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkede aynı yaştaki akranlarından destek aradıkları ve onlarla arkadaşlık ilişkilerini kurmayı istedikleri ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin pek çok alanda risk altında oldukları; yoksunluk, yabancılaşma, yalnızlık, ev özlemi, nefret, korku, değişime karşı stres ve suçluluk gibi pek çok problemi yaşadıkları bulunmuştur.

Eren (1994) ,tarafından yapılan araştırmada, lise öğrencilerinin sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne-baba eğitim düzeyine ilişkin değişkenlere göre yalnızlık düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne-baba eğitim düzeyinin yalnızlık üzerinden anlamlı bir etki oluşturmadığını fakat bu değişkenlerin psikolojik ihtiyaçlar üzerinde anlamlı sonuçlar ortaya çıkardığı tespit edilmiştir. Çalışmanın yalnızlık düzeyinin psikolojik ihtiyaçlara etkisine yönelik bulgulara göre, yalnızlık düzeyinin düşük ya da yüksek olmasının psikolojik ihtiyaçlar açısından farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

Yücel (1995), tarafından Ankara Üniversitesi psikolojik danışma ve rehberlik servisine başvuran öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlayan bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda, psikolojik danışma ve rehberlik servisine başvuran kız öğrencilerin değişiklik ihtiyacının erkek öğrencilerden daha fazla olduğu bulunmuştur. Erkek öğrencilerin başatlık ihtiyacının da kız öğrencilerden daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Öğrenciler yaş değişkenine göre değerlendirildiğin de ise psikolojik ihtiyaçlar yönünden anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir. Harçlıklarını kendine yeterli gören öğrencilerin başatlık ihtiyaçları, harçlıklarını kendine yeterli görmeyen öğrencilerden daha fazla olarak bulunmuştur. Psikolojik danışma servisine başvuran, şehir kökenli öğrencilerin değişiklik ihtiyacı, köy kökenli olan öğrencilerden daha fazla bulunmuştur.

Kapudere (1998), meslek lisesi öğrencilerinin genel uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya meslek lisesi son

sınıf öğrencisi 180 kişi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yardım isteme, başarıma, ilgi görme ihtiyacı ile genel uyum düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre sağlık meslek lisesi ve lise son sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları ile genel uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Murat (2003), tarafından yapılan araştırmada lise öğrencilerinin mesleki değer ve tercihleri ile psikolojik ihtiyaçları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre lise öğrencilerinin saldırganlık ihtiyacı – yarışma değeri, başarıma ihtiyacı – ün sahibi olma değeri, gösteriş ihtiyacı – değişiklik değeri, özerklik ihtiyacı – değişiklik değeri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguların devamında uyarlık ihtiyacı – işbirliği değeri, başatlık ihtiyacı – liderlik değeri arasında lise öğrencileri açısından anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Çelikkaleli (2004), Mersin il merkezindeki farklı lise türlerinden 396 öğrenciyle yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin sosyal yetkinlik beklenti düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçlarını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları okul türlerine göre farklılık göstermektedir. Sosyal yetkinlik beklentisi düzeyi, düzen, sebat ve uyarlık ihtiyaçları ile negatif korelasyon ortaya koymaktadır. Psikolojik ihtiyaçların bazılarının kendi içlerinde pozitif, bazılarının da negatif yönde korelasyona sahip olduğu da bulgulardan anlaşılmıştır. Psikolojik ihtiyaçlardan düzen ihtiyacının, sosyal yetkinlik beklentisi tarafından yordandığı görülmüştür.

Çelikkaleli ve Gündoğdu'nun (2005) yaptığı çalışmada, Eğitim Fakültesi'nde okumakta olan öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, okumakta oldukları programlar, yaşadıkları yer ve ebeveyn eğitim durumlarına göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre psikolojik ihtiyaçların sınıf, yaş, babanın eğitim düzeyi ve yaşadığı yere göre değişmediği bulunmuştur. Cinsiyete ilişkin öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları karşılaştırıldığında, kızların erkeklere göre daha fazla özerklik ve ilişki ihtiyaçları olduğu görülmüştür. Araştırmacılar bu durumu, Türkiye'de kızların erkeklere göre daha kapalı ortamda yetişmelerine ve toplumun kızlara yönelik baskıcı yaklaşımının bir sonucu olarak kızların bu

baskılardan göreceli olarak kurtuldukları üniversite ortamında özerklik ve ilişki ihtiyaçlarını daha yüksek düzeyde hissettikleri şeklinde açıklamıştır.

Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri (2005) lise öğrencilerinin bazı psikolojik ihtiyaçlarını okul türü, anne ve baba eğitim düzeyine göre incelemişlerdir. Lise öğrencilerinin başarı, düzen, gösteriş ve özerklik gibi psikolojik ihtiyaçları açısından incelemek amacıyla yapılan araştırmada kız ve erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur.

Yoo ve Moon (2006), üstün yetenekli çocukların aileleriyle yaptığı çalışmada üstün yetenekli çocukların psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçlarını araştırmıştır. Çalışmada ailelerin kariyer ve psikososyal kaygılarının çocuğun yaşına göre değiştiği belirtilmiştir. Çalışmada her üstün yetenekli çocuğun özel olduğu ve gelişim dönemine göre bireysel ihtiyaçlarının olduğu belirtilmiştir. Yaş arttıkça danışmanlık ihtiyaçlarının arttığının altı çizilmiştir.

Şahin ve Owen (2009) psikolojik ihtiyaçları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Çalışma Kayseri ilinde öğrenim gören 1011 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçları ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada lise öğrencilerinin saldırganlık puanı üzerinde ilişki ihtiyacı ile serbest zamanlarda yapılan etkinliğin türü, özerklik ihtiyacı ile cinsiyet değişkenlerinin ortak etkisi anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin, algılanan anne tutumunun, algılanan baba tutumunun, ailede şiddet uygulanma durumunun, ilişki ve yeterlik ihtiyaçlarının öğrencilerin saldırganlık puanları üzerindeki temel etkisi anlamlı bulunurken serbest zamanlarda yapılan etkinliklerin türünün ve özerklik ihtiyacının öğrencilerin saldırganlık puanları üzerindeki temel etkisi anlamlı bulunmamıştır.

Arnold vd. (2009) tarafından ergenlerin psikolojik ihtiyaçlarının, algıladıkları araştırma motivasyonu, bilgi edinme becerileri yeterlik durumlarına olan etkisi incelenmiştir. Öz belirleme kuramından hareket eden araştırmacılar okul kütüphanelerinin ergenlerin yeterlik ihtiyaçlarını ve araştırma becerisi yeterliklerini etkileme durumuna bakmışlardır. Araştırma bulgularına göre, etkin bir şekilde

kullanılan okul kütüphanesi imkanların ergenlerin özerklik ihtiyaçlarını, içsel araştırma motivasyonlarını ve bilgi edinme becerisi yeterlik algılarını olumlu yönde geliştirdiği tespit edilmiştir.

Briand (2009), liderlik, motivasyon ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında, psikolojik ihtiyaçlar ile liderliğin boyutlarından olan özerk motivasyon arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir

İlhan ve Özbay (2010), yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolünü incelemişlerdir. Araştırma 14 devlet üniversitesinin çeşitli fakülte ve bölümlerinde okuyan toplam 1474 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre kız üniversite öğrencilerinin içsel amaçların tamamını ve dışsal amaçların alt boyutlarından fiziksel çekiciliği erkek üniversite öğrencilerinden daha fazla önemsedikleri görülmüştür.

Akar (2010), ilköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik ihtiyaçlarına yönelik ebeveyn ve öğretmenlerle yaptığı araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin en fazla ihtiyaç duydukları rehberlik hizmeti alanlarını "kendini çok yönlü geliştirebilme, geleceğini planlama, meslek seçimi, okul seçimi, isteksizlik, mükemmeliyetçilik, yeteneklerinin farkında olması ve kendini ifade edebilme" gibi akademik gereksinimler olduğunu bulmuştur. En çok ihtiyaç duydukları soyo-duygusal gereksinimler ise "aşırı duygusallık, alınganlık, inatçılık, boş zamanlarını etkili bir biçimde kullanma, aşırı duyarlılık, unutkanlık. sosyalleşme, empati kurma, kendine güvenmemesi ve aile ilişkileri" gereksinimleridir.

Hamurcu (2011), ergenlerin psikolojik ihtiyaçları, yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluş durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Kayseri il merkezinde bulunan M.E.B'e bağlı farklı türdeki orta öğretim kurumlarına devam eden 9. 10. 11. ve 12. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre cinsiyet değişkeni açısından özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Okul türü açısından ise başarı, başatlık ve özerklik ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin baba eğitim durumları ile başarı ihtiyaçları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin özerklik ve başatlık ihtiyaçları boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık olduğu

bulunmuştur. Ergenlerin psikolojik ihtiyaçları, yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluş durumları arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Başarı ihtiyacı alt boyutu yetkinlik inancının bütün boyutlarını (akademik, duygusal, sosyal yetkinlik) pozitif yönde ve anlamlı olarak açıklamaktadır. Özerklik ihtiyacı boyutu ise akademik yetkinlik boyutunu negatif yönde ve anlamlı şekilde açıklarken sosyal yetkinlik boyutunu pozitif yönde ve anlamlı şekilde açıklamaktadır. İlişki ve başatlık ihtiyacı boyutları ile sosyal yetkinlik boyutu arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Özaydın (2011) mesleki müzik eğitimi alan öğrencelerin psikolojik ihtiyaçlarını ve yaşam doyumlarını incelemiştir. Araştırma Selçuk Üniversitesi Müzik Eğitim Fakültesi'nde yapılmıştır. Araştırmaya göre öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumunda ve öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Ana dal değişkenine göre öğrencilerin yaşam doyumlarında ve ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma bulunamazken, başarı alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunmuştur. Ailenin ortalama aylık geliri değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu anlamlı düzeyde farklılaşırken başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin yaşam doyumları ile başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yaşam doyumu ile ilişki ihtiyacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır.

Saranlı ve Metin (2012), üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlarına ilişkin yaptıkları alan yazın incelemeleri sonucunda üstün yetenekli çocuklarda görülebilen sosyal-duygusal sorunlardan sosyal izolasyon (dışlanma/yalnızlık), mükemmeliyetçilik, stres, depresyon ve intihar olarak belirtilmekte, bazı sosyal-duygusal sorunlarda üstün yeteneğin alanının ve derecesinin etkili olduğu, uygun ev ve okul ortamları sağlandığında en az normal gelişim gösteren yaşıtları kadar, hatta çoğu zaman onlardan daha fazla uyumlu oldukları ve olumlu kişilik özellikleri geliştirdikleri belirtilmektedir.

Metin ve Bencik Kangal (2012), 12-14 yaşları arasındaki 6., 7. ve 8. sınıfa devam eden üstün yetenekli tanısı almış 49'u kız, 71'i erkek 120 çocukla yaptıkları

araştırma sonucunda üstün yetenekli çocukların genel benlik algılarını normal yaşlılarından olumlu anlamda daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Aynı çalışmada üstün yetenekli çocukların akademik olarak kendilerini yeterli görmeleri ve “mutluluk” ve “popülarite” alt faktörleri puanları normal çocuklara göre daha yüksek çıkmıştır. Kızların kaygı puanı ortalaması erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Durmaz'ın (2012), 10. sınıf öğrencilerinin matematik öğretimi sürecinde, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmışlık seviyeleri, matematik öğrenmeye yönelik motivasyonel ve matematik kaygı seviyeleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada temel psikolojik ihtiyaçların karşılanması yüksek düzeyde ise bireyin motivasyonu ve özerk karar verme durumunun arttığı bulunmuştur.

Yiğit (2012) Konya ilinde yaşayan ve üniversitelerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının, cinsiyet, yaş, sınıf, anne ve baba eğitimi değişkenleri açısından incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre yabancı uyruklu öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaç puanlarından babanın eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmezken, sadece özerklik psikolojik temel ihtiyaçları bakımından anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Yeterlik ve ilişki ihtiyacı arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarında yaşa okudukları sınıflara göre farklılaşma görülmüştür. Cinsiyetleri bakımından kız ve erkek yabancı uyruklu öğrencilerin temel psikolojik ihtiyaçlarında ise anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Yılmaz Çelik (2013), üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve akademik özyeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin demografik özelliklerine göre mükemmeliyetçilik ve akademik özyeterlik düzeylerinin farklılık gösterdiği, üstün zekalı öğrencilerin çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeği hatalara aşırı ilgi alt boyutu dışındaki tüm alt boyutları ile üstün zekalı olmayan öğrencilerin ise çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeği hatalara aşırı ilgi alt boyutu ve davranışlardan şüphe alt boyutu dışındaki tüm alt boyutları ile akademik özyeterliklerinin anlamlı derecede ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma survey modelinde olup araştırmanın bağımsız ve bağımlı değişkenleri arasında ilişkiyi tarama yapılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının bazı değişkenlere göre farklılaşma durumunu ortaya koymak ve üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile veriler toplanmıştır.

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırma 2013-2014 eğitim öğretim döneminde Kayseri, Konya, Kırşehir, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas ve Yozgat il merkezinde bulunan BİLSEM'lerde kayıtlı olan 9-10 ve 11. sınıflarda öğrenim görmekte olan üstün yetenekli öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubuna giren üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet, sınıf değişkeni, anne -baba eğitim durumuna göre dağılımları aşağıda Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo -2:Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	230	63.54
Erkek	132	36.46
Toplam	362	100.0

Araştırma grubuna alınan üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin 230'unun kız (% 63,54), 132'sinin erkek (%36,46) olduğu Tablo 2'de görülmektedir.

Araştırma grubunu oluşturan üstün yetenekli öğrencilerin sınıf seviyelerine göre dağılımları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo-3: Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımları

Sınıf	n	%
9.Sınıf	152	42.43
10.Sınıf	122	33.27
11.Sınıf	88	24.30
Toplam	362	100.0

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre dağılımlarına bakıldığında, üstün yetenekli öğrencilerin 152'sinin (%42.43) 9. sınıf öğrencisi, 122'sinin (%33,27) 10. sınıf öğrencisi, 88'inin (%24,30) 11. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Araştırma grubunu oluşturan üstün yetenekli öğrencilerin baba eğitim düzeylerine göre dağılımları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo-4:Araştırma Grubuna Alınan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

Sınıf	n	%
İlkokul	60	16.57
Ortaokul	32	8.83
Lise	70	19.33
Lisans	200	55.24
Toplam	362	100.0

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin baba eğitim düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında, 60'ının (%16.57) ilkokul, 32'sinin (%7.73) ortaokul, 70'inin (%20.44) lise, 200'ünün lisans (%55.24) mezunu olduğu görülmektedir. Araştırma grubuna alınan üstün yetenekli öğrencilerin anne eğitim düzeylerine göre dağılımları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo-5:Araştırma Grubunu Oluşturan Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

Sınıf	N	%
İlkokul	150	41.43
Ortaokul	44	12.15
Lise	72	19.88
Lisans	96	26.51
Toplam	362	100.0

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin anne eğitim düzeylerine göre dağılımlarına bakıldığında, 150'sinin (%41.43) ilkokul, 44'ünün (%12.15) ortaokul, 72'sinin (%19.88) lise, 96'sının lisans (%26.51) mezunu olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarını belirlemek için Heckert vd. (2000) tarafından geliştirilen ve Kesici (2008) tarafından Türkçe 'ye uyarlaması yapılan "Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği" ve üstün yetenekli öğrencilere ait kişisel ve eğitsel verileri toplamak amacıyla da Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği (YPİDÖ)

Üstün yetenekli lise öğrencilerin başarı, ilişki, özerklik, ve başatlıkla ilgili psikolojik ihtiyaçlarını belirleyebilmek amacıyla, Heckert vd. (2000) tarafından geliştirilen ve Kesici (2008) tarafından Türkçe 'ye uyarlaması yapılan, "Yeni İhtiyaç Değerlendirme Ölçeği" (YPİDÖ) kullanılmıştır. Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Başarı, ilişki, özerklik ve başatlık alt boyutlarının her biri 5'er maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin puanlama, her bir madde için bir ile beş arasında değişmektedir. Ölçeklerin her bir alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan 25, en düşük puan ise 5'dir. Ölçek 5'li Likert tipi derecelendirmeyle düzenlenmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden her maddeyi okuyup; cümlede belirtilen ifadeye "Hiç Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Tamamen Katılıyorum" seçeneklerinden en uygun olanı işaretlemesi istenmektedir. YPİDÖ'nün özgün formu ile Türkçe formu arasındaki eşdeğerliğinin saptanabilmesi için önce İngilizce daha sonra da Türkçe ölçek, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 60 kişilik öğrenci grubuna iki hafta arayla uygulanmıştır. Uygulama verilerinin her bir madde için Pearson Korelasyon katsayısına bakılmıştır. YPİDÖ'nün İngilizce formu ile YPİDÖ'nün Türkçe formlarından elde edilen puanlar arasında pozitif ve anlamlı bir korelasyon ($r = .84, p < .01$) olduğu görülmüş ve ölçek eşdeğer kabul edilmiştir. Uyarlanan ölçeğin adı "New Needs Assessment Questionnaire" dir. Ölçek öğrencilerin başarı, ilişki, özerklik ve başatlık alanlarındaki psikolojik ihtiyaçlarını ölçtüğü için, ölçeğin adı "Yeni İhtiyaç

Değerlendirme Ölçeği" yerine "Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği" olarak değiştirilmiştir (Kesici, 2008).

YPİDÖ' yü oluşturan ölçek maddeleri (8, 14, 18. maddeler hariç) düz cümle yapısındadır. Ölçekte yer alan maddeler öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ile ilgilidir. Örnek olarak "insanlarla konuşmak için çok zaman harcarım" maddesi ile "grup liderliğinde aktif rol almaya çabalarım." maddesi verilebilir. Başarı alt boyutu beş, ilişki alt boyutu beş, özerklik alt boyutu beş ve başatlık alt boyutu ise beş maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin her boyutla ilgili psikolojik ihtiyaç puanları toplanarak, o psikolojik ihtiyaçla ilgili toplam puanlar elde edilmektedir (Kesici, 2008). Ölçeğin alt boyutlarını şöyle tanımlamıştır (Kesici,2008; Hamurcu,2011).

1.Başarı: Başarı ihtiyacı, bireyin önceki performansını daha ileriye taşımak için üstün olma ve teşebbüste bulunma arzusu olarak tanımlanmaktadır. Başarı alt boyutu; 1, 5, 9, 13, 17 numaralı maddelerden oluşmaktadır.

2.İlişki: İlişki ihtiyacı, sosyal olarak etkileşimde bulunma arzusu ve diğerleri tarafından kabul edilme olarak tanımlanmaktadır. İlişki alt boyutu; 2, 6, 10, 14, 18 numaralı maddelerden oluşmaktadır. 14. ve 18. Maddeler ters puanlanmaktadır. Diğer maddeler düz cümle şeklindedir.

3.Özerklik: Diğerlerinden ziyade kendisi için bir şeyler yapmayı arzu etme olarak tanımlamışlardır. Özerklik alt boyutu; 3, 7, 11, 15, 19 numaralı maddelerden oluşmaktadır.

4.Başatlık: Başatlık ihtiyacı, bazen güçlü olma ve diğerleri üzerinde etkin olma arzusu şeklinde tanımlanmıştır. Başatlık alt boyutu; 4, 8, 12, 16, 20 numaralı maddelerden oluşmaktadır. 8. madde ters puanlanmaktadır. Diğer maddeler düz cümle şeklindedir.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, kardeş sayısı, sınıf, akademik başarı, algılanan kişisel gelişim destekçisi, sosyo ekonomik düzey gibi değişkenleri içeren bir kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

3.4.Verilerin Toplanması ve Analizi

3.4.1.Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Uygulamalar 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kayseri, Konya, Kırşehir, Malatya, Nevşehir, Niğde, Sivas ve Yozgat il merkezindeki BİLSEM'lere kayıtlı olan 9, 10 ve 11. sınıflarda eğitim gören üstün yetenekli öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen 375 veriden 13 tanesi eksik cevaplardan dolayı araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Geçerli olan 362 veri bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3.4.2. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, sınıf düzeyi, başarı düzeyi, kardeş sayısı, sosyo-ekonomik durum ve kişisel gelişime destek olan kişi olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişkeni ise psikolojik ihtiyaçlardır. Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar puan ortalamalarının cinsiyet ve algılanan akademik başarı açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Psikolojik ihtiyaçlar puan ortalamalarının baba eğitim, anne eğitim, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu ve sosyo-ekonomik düzey açısından farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F Testi) kullanılmış, farklılaşmanın kaynağını belirleyebilmek için Tukey testi uygulanmıştır

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle üstün yetenekli öğrencilerin, psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet, baba eğitim, anne eğitim, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu, algılanan akademik başarı ve sosyo-ekonomik düzey açısından farklılaşma durumları aşağıda sunulmuştur.

4.1.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyetlerine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo-6:Üstün Yetenekli Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaç	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Başarı	Kız	230	20,25	3,088	1,982*	,003
	Erkek	132	19,42	4,241		
İlişki	Kız	230	14,99	3,313	-,239	,811
	Erkek	132	15,08	3,083		
Özerklik	Kız	230	18,70	3,270	-1,138*	,001
	Erkek	132	19,83	2,853		
Başatlık	Kız	230	15,01	2,989	-,779*	,019
	Erkek	132	15,79	3,039		

* $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, başarı ihtiyacı boyutunda üstün yetenekli kız öğrencilerin puan ortalamasının 20.25, üstün yetenekli erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 19.42 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1.982$, $p<0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, üstün yetenekli kız öğrencilerin başarı ihtiyaçlarının, üstün yetenekli erkek öğrencilerin başarı ihtiyaçlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

İlişki ihtiyacı boyutunda üstün yetenekli kız öğrencilerin puan ortalamasının 14.99, üstün yetenekli erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 15.08 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.239$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Özerklik ihtiyacı boyutunda üstün yetenekli kız öğrencilerin puan ortalamasının 18.70, üstün yetenekli erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 19.83 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1.13$, $p<0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, üstün yetenekli erkek öğrencilerin özerklik ihtiyaçlarının üstün yetenekli kız öğrencilerin özerklik ihtiyaçlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

Başatlık ihtiyacı boyutunda üstün yetenekli kız öğrencilerin puan ortalamasının 15.01, üstün yetenekli erkek öğrencilerin puan ortalamasının ise 15.79 olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=.779$, $p<0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, üstün yetenekli erkek öğrencilerin başatlık ihtiyaçlarının üstün yetenekli kız öğrencilerin başatlık ihtiyaçlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n , \bar{X} ve Ss değerleri Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo-7: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaç	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	İlkokul	60	19,30	3,264
	Ortaokul	32	19,36	4,262
	Lise	70	20,76	2,744
	Lisans	200	19,93	3,782
İlişki	İlkokul	60	14,77	3,567
	Ortaokul	32	15,14	2,635
	Lise	70	15,03	2,909
	Lisans	200	15,08	3,324
Özerklik	İlkokul	60	20,13	2,340
	Ortaokul	32	19,21	2,780
	Lise	70	18,65	3,458
	Lisans	200	18,96	3,276
Başatlık	İlkokul	60	15,63	2,292
	Ortaokul	32	15,00	2,404
	Lise	70	15,30	2,978
	Lisans	200	15,23	3,312

Tablo 7' de başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.76 ile babası lise mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 19.93 puan ortalaması ile babası lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler, 19.36 puan ortalaması ile babası ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin geldiği görülmektedir. En düşük ortalamanın ise 19.30 ile babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutunda baba eğitim durumlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 15.14 ile babası ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 15.08 puan ortalaması ile babası lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler, 15.03 puan ortalaması ile babası lise mezunu olan üstün yetenekli yetenekli öğrencilerin geldiği görülmektedir. İlişki alt boyutuna ait en düşük ortalamanın 14.77 ile babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 20.13 ile babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait

olduğu görülmektedir. Babası ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 19.21, babası lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının ise 18.96 olduğu görülmektedir. Özerklik ihtiyacı alt boyutunda en düşük puan ortalamasının 18.65 ile babası lise mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Başatlık ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.63 ile babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 15.30 puan ortalaması ile babası lise mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler, 15.23 puan ortalaması ile babası lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin görülmektedir. En düşük puan ortalaması ise 15.00 ile babası ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilere YPİDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 8' de verilmiştir.

Tablo-8: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	83,478	3	27,826	2,207	,087
	Grup İçi	4514,525	358	12,610		
	Toplam	4598,003	361			
İlişki	Gruplar Arası	4,995	3	1,665	,159	,924
	Grup İçi	3754,828	358	10,488		
	Toplam	3759,823	361			
Özerklik	Gruplar Arası	83,388	3	27,796	2,811*	,039
	Grup İçi	3540,192	358	9,889		
	Toplam	3623,580	361			
Başatlık	Gruplar Arası	10,149	3	3,383	,367	,777
	Grup İçi	3296,813	358	9,209		
	Toplam	3306,961	361			

* $p < .05$

Tablo 8 incelendiğinde psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarında başarı, ilişki ve başatlık alt boyutlarında istatistiksel olarak ,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Ölçeğin özerklik ihtiyacı alt boyutunda ($F=2,811$, $p<.05$), grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin ,05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo-9: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) BabaEğitim Durumu	(J) BabaEğitim Durumu	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Özerklik	İlkokul	Lise	1,485*	.035
	İlkokul	Lisans	1,173*	.050

* $p < .05$

Tablo 9' daki bulgular incelendiğinde özerklik ihtiyacı alt boyutunda babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerle babası lise mezunu ve lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeyleri babası lise mezunu ve lisans mezunu olanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

4.3.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n , \bar{X} ve S_s değerleri Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo-10: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} ve Ss değerleri

Psikolojik İhtiyaç	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	İlkokul	150	19,59	3,987
	Ortaokul	44	19,95	3,524
	Lise	72	20,39	4,009
	Lisans	98	19,70	3,820
İlişki	İlkokul	150	14,61	3,700
	Ortaokul	44	15,77	3,284
	Lise	72	15,08	2,390
	Lisans	98	15,22	3,521
Özerklik	İlkokul	150	19,11	3,706
	Ortaokul	44	18,68	2,979
	Lise	72	18,50	3,369
	Lisans	98	19,38	3,433
Başatlık	İlkokul	150	15,45	3,040
	Ortaokul	44	15,14	3,373
	Lise	72	15,33	3,390
	Lisans	98	14,76	3,272

Tablo 10'de başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.39 ile annesi lise mezunu üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 19.95 puan ortalaması ile annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler ve 19.70 puan ortalaması ile annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin geldiği görülmektedir. En düşük ortalama 19.59 ile annesi ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutunda anne eğitim durumlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 15.77 ile annesi ortaokul mezunu üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 15.22 puan ortalaması ile annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler ve 15.08 puan ortalaması ile annesi lise mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin geldiği görülmektedir. En düşük ortalama 14.61 ile annesi ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde ise en yüksek ortalamaların 19.38 ile annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 19.11 puan ortalaması ile annesi ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler ve 18.68 puan ortalaması ile annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin geldiği görülmektedir. Özerklik ihtiyacı alt

boyutunda en düşük puan ortalamasının 18.50 ile annesi lise mezunu üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Başatlık ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.45 ile annesi ilkokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Onları sırasıyla 15.33 puan ortalaması ile annesi lise mezunu olan üstün yetenekli öğrenciler ve 15.14 puan ortalaması ile annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin izlediği görülmektedir. En düşük ortalamanın ise 14.76 puan ortalaması ile annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin YPIDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo-11: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	37,143	4	9,286	,623	,646
	Grup İçi	5352,294	359	14,909		
	Toplam	5389,437	363			
İlişki	Gruplar Arası	124,314	4	31,079	2,732*	,029
	Grup İçi	4084,356	359	11,377		
	Toplam	4208,670	363			
Özerklik	Gruplar Arası	37,495	4	9,374	,780	,539
	Grup İçi	4312,494	359	12,013		
	Toplam	4349,989	363			
Başatlık	Gruplar Arası	29,154	4	7,289	,699	,593
	Grup İçi	3742,977	359	10,426		
	Toplam	3772,132	363			

* $p < .05$

Tablo 11 incelendiğinde psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarında başarı, özerklik ve başatlık alt boyutlarında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığını görülmektedir. Ölçeğin ilişki ihtiyacı ($F=2,732$, $p<.05$), alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo-12:Üstün Yetenekli Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Anne Durumu	(J) Eğitim Anne Durumu	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
İlişki	Ortaokul	Lisans	.55*	.031

* $p < .05$

Tablo 12'deki bulgular incelendiğinde ilişki ihtiyacı alt boyutunda annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerle annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinin annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

4.4.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sınıf Düzeyine Göre Farklaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n , \bar{X} ve Ss değerleri Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo-13: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaçlar	Sınıf	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	9	152	20,13	3,755
	10	122	20,21	3,102
	11	88	19,26	3,789
İlişki	9	152	14,59	3,235
	10	122	15,54	3,168
	11	88	15,05	3,223
Özerklik	9	152	19,53	3,166
	10	122	19,03	2,909
	11	88	18,50	3,434
Başatlık	9	152	15,66	3,116
	10	122	14,87	3,209
	11	88	15,25	2,520

Tablo 13'de, başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.21 puan ortalaması ile 10. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. 9.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 20.13 olduğu görülmektedir. Başarı ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın 19.26 ile 11. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 15.54 ile 10. sınıf olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu, onları 15.05 ortalama ile 11. sınıf olan üstün yetenekli öğrencilerin izlediği görülmektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutunda en düşük ortalamanın ise 14.59 ortalama ile 9. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda sınıf düzeylerine göre puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 19.53 ile 9. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. 10. sınıf üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 19.03 olduğu görülmektedir. Özerklik ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalama 18.50 ile 11. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Başatlık ihtiyacı alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde sırayla en yüksek ortalama 15.66 ile 9. sınıf ,15.25 ile 11. sınıf, 14.87 ile 10. sınıf üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilere YPİDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo-14: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	55,187	2	27,593	2,181	,114
	Grup İçi	4542,816	359	12,654		
	Toplam	4598,003	361			
İlişki	Gruplar Arası	60,999	2	30,500	2,960*	,043
	Grup İçi	3698,824	359	10,303		
	Toplam	3759,823	361			
Özerklik	Gruplar Arası	59,817	2	29,908	3,013*	,050
	Grup İçi	3563,764	359	9,927		
	Toplam	3623,580	361			
Başatlık	Gruplar Arası	42,349	2	21,175	2,329	,099
	Grup İçi	3264,612	359	9,094		
	Toplam	3306,961	361			

* p< .05

Tablo 14 incelendiğinde başarı ve başatlık alt boyutlarında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Ölçeğin ilişki ihtiyacı (F=2,960, p<.05), alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin özerklik ihtiyacı alt boyutunda (F=3,013, p<.05), grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Özerklik ve ilişki alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo-15: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Sınıf Düzeyi Durumu	(J) Sınıf Düzeyi Durumu	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Özerklik	9	11	1,026*	.041
İlişki	9	10	-,949*	.041

* $p < .05$

Tablo 15'deki bulgular incelendiğinde özerklik ihtiyacı alt boyutunda 9.sınıf düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerle 11.sınıf düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre 9.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinin 11.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

İlişki ihtiyacı alt boyutunda 9.sınıf düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerle 10.sınıf düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre 10.sınıf olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinin 9.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

4.5.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin kardeş sayısına göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n, X ve Ss değerleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo-16: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaçlar	Kardeş Sayısı	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	0	33	18,55	3,839
	1	140	19,72	3,872
	2	135	20,37	3,278
	3ve üzeri	40	20,10	3,327
İlişki	0	33	12,73	4,049
	1	140	15,36	3,210
	2	135	15,10	3,156
	3 ve üzeri	40	15,30	2,937
Özerklik	0	33	19,45	1,711
	1	140	18,91	3,541
	2	135	18,89	2,941
	3 ve üzeri	40	19,65	2,940
Başatlık	0	33	14,64	3,499
	1	140	15,29	2,890
	2	135	15,16	3,242
	3 ve üzeri	40	16,05	2,449

Tablo 16'da, başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.37 puan ortalaması ile iki kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Üç ve üzeri sayıda kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 20.10 ve bir kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 19.72 olduğu görülmektedir. Başarı ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 18.55 ile kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.36 puan ortalaması ile bir kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Üçve üzeri sayıda kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 15.30 ve iki kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 15.10 olduğu görülmektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın 12.73 ile kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 19.65 ile üç ve üzeri kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilere ait

olduğu görülmektedir. Kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 19.45 ve bir kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 18.91 olduğu görülmektedir. Özerklik ihtiyacı boyutuna ait en düşük ortalama 18.89 ile iki kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Başatlık ihtiyacı alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 16.05 ile üç ve üzeri kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bir kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 15.29 ve iki kardeşe sahip olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 15.16 olduğu görülmektedir. Başatlık ihtiyacı boyutuna ait en düşük ortalama 14.64 ile kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilere YPIDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo-17: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	79,357	4	19,839	1,567	,182
	Grup İçi	4518,646	357	12,657		
	Toplam	4598,003	361			
İlişki	Gruplar Arası	159,402	4	39,851	3,951*	,004
	Grup İçi	3600,421	357	10,085		
	Toplam	3759,823	361			
Özerklik	Gruplar Arası	92,950	4	23,238	2,350*	,044
	Grup İçi	3530,630	357	9,890		
	Toplam	3623,580	361			
Başatlık	Gruplar Arası	35,916	4	8,979	,980	,418
	Grup İçi	3271,046	357	9,163		
	Toplam	3306,961	361			

* $p < .05$

Tablo 17 incelendiğinde başarı ve başatlık ihtiyacı alt boyutlarında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Ölçeğin ilişki ihtiyacı ($F=3,951$, $p<.05$) ve özerklik ihtiyacı ($F=2,350$, $p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak

amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğunu göstermektedir. İlişki ve özerklik alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo-18: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Kardeş S.	(J) Kardeş S.	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	P
İlişki	0	1	-2,630*	.003
	0	2	-2,369*	.011
	0	3	-2,573*	.021
Özerklik	0	4 ve üzeri	-1,831*	.044

* p < .05

Tablo 18'deki bulgular incelendiğinde ilişki ihtiyacı alt boyutunda bir kardeşi olan, iki kardeşi olan ve üç kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerle kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre bir kardeşi olan, iki kardeşi olan ve üç kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinin kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilere kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda dört ve üzeri kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerle tek çocuk olan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre dört ve üzeri kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinin kardeşi olmayanlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

4.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algıladıkları Kişisel Gelişimlerine Destekçi Olan Kişilerin Kimler Olduğu Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin algıladıkları kişisel gelişimlerine destekçi olanların kimler olduğunu belirlemek amacıyla tek

yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n, \bar{X} ve Ss değerleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo-19: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaç	Algılanan K.G. Desteği	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	Abi-Abla	34	20,24	2,618
	Anne	82	20,61	3,355
	Baba	32	19,69	2,934
	Hem anne hem baba	172	19,62	3,986
	Öğretmenler	42	19,95	3,193
İlişki	Abi-Abla	34	14,35	3,034
	Anne	82	14,88	3,372
	Baba	32	15,06	3,975
	Hem anne hem baba	172	15,55	2,913
	Öğretmenler	42	13,67	3,325
Özerklik	Abi-Abla	34	19,41	3,115
	Anne	82	19,17	3,362
	Baba	32	18,75	2,314
	Hem anne hem baba	172	18,95	3,329
	Öğretmenler	42	19,67	2,711
Başatlık	Abi-Abla	34	15,65	2,740
	Anne	82	14,93	3,018
	Baba	32	15,06	3,398
	Hem anne hem baba	172	15,22	2,863
	Öğretmenler	42	16,19	3,529

* $p < .05$

Tablo 19' da, başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.61 puan ortalaması ile kişisel gelişim desteğini annesinden alan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim desteğini abi-ablasından alan üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamasının 20.24; öğretmenlerinden alanların puan ortalamasının 19.95, babasından alanların 19.69 olduğu görülmektedir. Başarı ihtiyacı boyutuna ait en düşük ortalamanın 19.62 ile kişisel gelişim desteğini hem annesinden hem babasından alan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

İlişki ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.55 ile kişisel gelişim desteğini hem annesinden hem babasından alan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Algıladığı kişisel gelişim desteğini babasından aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 15.06, annesinden aldığını belirtenlerin puan ortalaması 14.88 ve abi-ablasından alanların ortalaması 14.35 olduğu görülmektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 13.67 ile algıladığı kişisel gelişim desteğinin öğretmeninden aldığını söyleyen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 19.67 ile algıladığı kişisel gelişim desteğini öğretmenden aldığını söyleyen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim desteğini abi-ablasından aldığını söyleyen üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 19.41, annesinden aldığını söyleyenlerin puan ortalaması 19.17 ve hem annesinden hem de babasından aldığını söyleyenlerin puan ortalaması 18.95 olarak bulunmuştur. Özerklik ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 18.75 ile algıladığı kişisel gelişim desteğini babasından aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Başatlık ihtiyacı alt boyutundaki puan ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamanın 16.19 ile algıladığı kişisel gelişim desteğini öğretmenlerinden aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Kişisel gelişim desteğini abi-ablasından aldığını söyleyen üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalaması 15.65, hem annesinden hem babasından alanların 15.22 ve babasından alanların 15.06 olduğu görülmektedir. Başatlık ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalama 14.93 ile kişisel gelişim desteğini annesinden aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilere YPIDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo-20: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	59,157	4	14,789	1,163	,327
	Grup İçi	4538,846	357	12,714		
	Toplam	4598,003	361			
İlişki	Gruplar Arası	141,442	4	35,360	3,489*	,008
	Grup İçi	3618,381	357	10,136		
	Toplam	3759,823	361			
Özerklik	Gruplar Arası	24,774	4	6,193	,614	,653
	Grup İçi	3598,806	357	10,081		
	Toplam	3623,580	361			
Başatlık	Gruplar Arası	51,680	4	12,920	1,417	,228
	Grup İçi	3255,282	357	9,118		
	Toplam	3306,961	361			

* $p < .05$

Tablo 20 incelendiğinde başarı, özerklik ve başatlık ihtiyaçları alt boyutlarında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. İlişki ihtiyacı ($F=3,489$, $p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo-21: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algıladıkları Kişisel Gelişimine Destekçi Olanların Kimler Olduğu Durumuna Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Algılanan Destek	(J) Algılanan Destek	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
İlişki	Hem annem hem babam	Öğretmen	1,880*	.006

* $p < .05$

Tablo 21'deki bulgular incelendiğinde ilişki ihtiyacı alt boyutunda kişisel gelişim desteği hem annesinden hem babasından aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilerle öğretmeninden aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilerin puan

ortalamları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre kişisel gelişim desteğini hem annesinden hem babasından aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeyleri öğretmeninden aldığını belirten üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

4.7. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Akademik Başarıya Göre Farklılaşma Durumuna Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaç düzeylerinin algılanan akademik başarıya göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n, \bar{X} ve Ss değerleri Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo-22: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Algılanan Akademik Başarıya Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaç	Algılanan Akademik Başarı	N	\bar{X}	Ss	t	p
Başarı	Yüksek	40	20,25	3,152	,568	,311
	Orta	322	19,91	3,620		
İlişki	Yüksek	40	15,60	3,671	1,202	,249
	Orta	322	14,95	3,167		
Özerklik	Yüksek	40	20,55	2,320	3,964*	,015
	Orta	322	18,93	3,216		
Başatlık	Yüksek	40	15,90	2,881	1,347	,450
	Orta	322	15,22	3,040		

* p< .05

Tablo 22'de, başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.25 ile algılanan akademik başarı seviyesi yüksek olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Başarı ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamasının ise 19.91 ile algılanan akademik başarı seviyesi orta düzeyde olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri (t=.568, p>0.05) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığı bulunmuştur.

İlişki ihtiyacı puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.60 ile algılanan akademik başarı seviyesi yüksek olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 14.95 ile algılanan akademik başarı seviyesi orta düzeyde olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1.202$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Özerklik ihtiyacı boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.55 ile algılanan akademik başarı seviyesi yüksek olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Özerklik ihtiyacı boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 18.93 ile algılanan akademik başarı seviyesi orta düzeyde olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=3.964$, $p<0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, akademik başarı seviyesi yüksek olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacının akademik başarı seviyesi orta olan üstün yetenekli öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir.

Başatlık ihtiyacı puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.90 puan ortalaması ile akademik başarı seviyesi yüksek olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Başatlık ihtiyacı alt boyutuna ait en düşük ortalamanın ise 15.22 ile algılanan akademik başarı seviyesi orta düzeyde olan üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. İki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1.347$, $p>0.05$) iki grubun puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

4.8. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Ait Betimsel Bulgular

Üstün yetenekli öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeylerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla tek yönlü varyans analizi (F testi) kullanılmıştır. Gruplara ilişkin n, X ve Ss değerleri Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo-23: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine (SED) Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin n, \bar{X} , Ss Değerleri

Psikolojik İhtiyaçlar	Sınıf	N	\bar{X}	Std. Sapma
Başarı	Alt SED	122	19,62	3,427
	Orta SED	206	20,33	3,632
	Üst SED	34	18,76	3,403
İlişki	Alt SED	122	14,82	3,260
	Orta SED	206	15,19	3,164
	Üst SED	34	14,71	3,512
Özerklik	Alt SED	122	18,97	3,064
	Orta SED	206	18,83	3,121
	Üst SED	34	21,29	3,070
Başatlık	Alt SED	122	14,97	2,285
	Orta SED	206	15,51	3,455
	Üst SED	34	15,12	2,483

* p < .05

Tablo 23'de, başarı ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 20.33 ile orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları 19.62 puan ortalaması ile alt SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler takip etmektedir. Başarı ihtiyacı boyutunda en düşük puan ortalamasının 18.76 puan ile üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu bulunmuştur.

İlişki ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.19 ile orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları 14.82 puan ortalaması ile alt SED'den sahip üstün yetenekli öğrenciler takip etmektedir. İlişki ihtiyacı alt boyutunda en düşük puan ortalamasının ise 14.71 ile üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu bulunmuştur.

Özerklik ihtiyacı alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 21.29 puan ortalaması ile üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunu 18.97 puan ortalaması ile alt SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler takip etmektedir. Özerklik ihtiyacı alt boyutunda 18.83 ile en düşük puan ortalamasına ise orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler sahiptir.

Başatlık ihtiyacı boyutu puan ortalamalarına bakıldığında en yüksek puan ortalamasının 15.51 ile orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunu 15.12 puan ortalaması ile üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler takip etmektedir. Başarı ihtiyacı boyutunda en düşük puan ortalaması ise 14.97 puan ortalaması ile alt SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilere aittir. Üstün yetenekli öğrencilere YPİDÖ alt boyutlarına ilişkin aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo-24: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Varyansın Kaynağı	KT	df	KO	F	p
Başarı	Gruplar Arası	91,341	2	45,671	3,638*	,027
	Grup İçi	4506,662	359	12,553		
	Toplam	4598,003	361			
İlişki	Gruplar Arası	14,499	2	7,249	,695	,500
	Grup İçi	3745,325	359	10,433		
	Toplam	3759,823	361			
Özerklik	Gruplar Arası	180,264	2	90,132	9,397*	,000
	Grup İçi	3443,316	359	9,591		
	Toplam	3623,580	361			
Başatlık	Gruplar Arası	24,107	2	12,053	1,318	,269
	Grup İçi	3282,855	359	9,144		
	Toplam	3306,961	361			

* $p < .05$

Tablo 24 incelendiğinde ilişki ve başatlık ihtiyacı alt boyutlarında istatistiksel olarak .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Başarı ihtiyacı ($F=3,638$, $p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Özerklik ihtiyacı ($F=9,397$, $p<.05$) alt boyutunda grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını ortaya koymak amacıyla hesaplanan F değerinin .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. İlişki ve özerklik ihtiyacı alt boyutlarında grupların puan ortalamaları arasındaki farkın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 25'de verilmiştir.

Tablo-25: Üstün Yetenekli Öğrencilerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Yeni Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği Alt Boyutlarından Alınan Puan Ortalamalarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Sınıf Düzeyi Durumu	(J) Sınıf Düzeyi Durumu	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
Başarı	Orta SED	Üst SED	1,570*	,045
Özerklik	Üst SED	Alt SED	2,327*	.000
Özerklik	Üst SED	Orta SED	2,459*	.000

* $p < .05$

Tablo 25'deki bulgular incelendiğinde başarı ihtiyacı alt boyutunda orta-sosyo-ekonomik düzeyden gelen üstün yetenekli öğrencilerle üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyacı düzeylerinin üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Özerklik ihtiyacı alt boyutunda üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerle alt SED'den ve orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacı düzeyleri alt SED'den ve orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA VE YORUM

5.1.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyetlere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Araştırmanın bu alt probleminde üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyetlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli lise öğrencilerinin başarı, özerklik ve başatlık ihtiyacı boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma bulunurken, ilişki ihtiyacı alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır (Bknz. Tablo 6).

Doğrudan karşılaştırma olanağı bulunmasa da üstün yetenekli olmayan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ile ilgili yapılan araştırma sonuçları ile araştırmanın bu denencesinde benzer sonuçlar elde edilmiştir. Yücel (1995), tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin başatlık ihtiyacının kız öğrencilerden daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Yine Kuzgun'un (1984) yaptığı üstün yetenekli olmayan öğrencilerle ilgili araştırmada başatlık ihtiyacının erkeklerde daha fazla olduğunu bulunmuştur. Bu bulgular araştırmanın bu denencesini dolaylı olarak desteklemektedir.

Öte yandan, Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmalarında kız öğrencilerin özerklik ihtiyacını erkek öğrencilere oranla daha fazla algıladıklarını bulmuşlardır. Toplulukçu kültürlerde baskın, atılğan, bağımsız, güçlü kişilik gibi rollerin daha çok erkeklere atfedilmesi (Özkan ve Lajunen, 2005) ve erkeklerin kendilerini atletik, akademik ve iş alanlarında daha yeterli algılamaları (Şahin ve Güvenç, 1996), başatlık ve özerklik ihtiyaçlarının erkeklerde daha yüksek olmasında bir etmen olarak düşünülebilir. Buna ek olarak, bu durum Türkiye'de kızların erkeklere göre daha kapalı ortamda yetişmelerine ve toplumun kızlara yönelik baskıcı yaklaşımının bir sonucu şeklinde yorumlanabilir. Bu etkinin üstün yetenekli öğrencileri de benzer şekilde etkilediği araştırmanın bulguları tarafından desteklenmektedir. Bu bulgu, Türk toplumunda kız ve erkek ergenlere tanınan imkânlar ve rollerin farklılık gösterdiği ve kız çocuklarına erkek

çocuklarına kıyasla daha az düzeyde özerklik, başatlık olanakları sunulduğunu bunun üstün yetenekli öğrenciler açısından da farklılaşmadığını göstermektedir.

Başarı ihtiyacı yönünden kız ve erkek üstün yetenekli lise öğrencileri arasındaki anlamlı farklılığın kızların lehine olduğu bulunmuştur. Bu da üstün yetenekli kızların erkek öğrencilere göre daha fazla başarı ihtiyacını algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, üstün yetenekli olmayan öğrenciler üzerinde yapılan cinsiyet değişkenine ilişkin araştırma sonuçları (Çelikkaleli, Gökçakan, Çapri, 2005) tarafından desteklenmektedir. Bu durum, kız öğrencilerin erkeklere göre daha çok başarı” ihtiyacı içerisinde olmalarının toplumsal, sosyal, kültürel ve dinsel açıdan birçok açıklamasını yapmak mümkündür. Kız öğrencilerin yaşadığımız toplum tarafından sürekli olarak ikinci planda tutulması, erkeklerin başarılarının abartıldığı ve/veya başarının sürekli erkeklerden beklenmesi bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak dünyadaki hızlı gelişme/değişme, toplumun her katmanında etkisini göstermekte ve kızların da üretken bir birey olarak yaşama katılmasını zorunlu hale getirmektedir. Sürekli olarak bu ihtiyacı ikinci planda tutulan ve böylece doyurulması için fırsat tanınmayan kızların erkeklere oranla bu ihtiyacı daha çok hissetmeleri –bir ihtiyaç doyurulmadan diğer ihtiyaçlara sıra gelmeyeceğinin savunulması gerçeğinden dolayı- doğal hale gelmektedir (Çelikkaleli, Gökçakan, Çapri, 2005).

Araştırmanın bir diğer ilginç bulgusu ise ilişki ihtiyacı açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın çıkmamasıdır. Bu sonuç üstün yetenekli olmayan öğrenciler üzerinde yapılan önceki araştırma bulgularının aksine (Yücel, 1995; Edwards, 1959; Powel ve Thoeson, 1996; Tagigasaki ve Fijimura, 1997; Kuzgun, 1988) üstün yetenekli kız ve erkek öğrencilerinin ilişki ihtiyacını eşit oranda karşıladıkları şeklinde düşünülebilir. Bu farklılık üstün yetenekli öğrencilerin diğer insanların problemlerini çözmede yardımcı olmalarından, onların sorunlarını diğer insanlardan daha önce fark edebilmelerinden ve liderlik özelliklerinin gelişmiş olmasından (Clark, 2002) dolayı iletişim ihtiyaçlarını eşit şekilde karşılayabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

5.2. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Anne-Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklaşım Farklaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Üstün yetenekli öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre psikolojik ihtiyaçlarının farklılaşma düzeylerinin incelendiği alt problemde babası ilkököl mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinin babası lise ve üniversite mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Bknz. Tablo 7, 8, 9). Araştırmanın bu bulguları üstün yetenekli olmayan öğrenciler üzerinde yapılan önceki araştırma sonuçlarının bulgularına benzemektedir (Çelikkaleli, Gökçakan, Çapri, 2005; Çelikkaleli ve Gündoğdu, 2005). Çelikkaleli ve Gündoğdu (2005)'nin “anne-baba eğitim düzeyine göre psikolojik ihtiyaçların farklılaştığı” ve Kuzgun (1987)'un “sosyoekonomik duruma göre psikolojik ihtiyaçların farklılaştığı, ebeveyn eğitim düzeyi sosyoekonomik statünün bir göstergesi olarak ele alınırsa,” bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Bu bulgu baba eğitim düzeyinin artması sonucunda çocukların üzerindeki otoriter ebeveyn tutumunun azaldığı söylenebilir. Demokratik tutumun çocuklarda, gelişmiş güven duygusu, bağımsızlık, fikirlerini serbestçe söyleyebilme, girişimcilik, sorumluluk alabilme, olgunluk, arkadaş canlısı olma, yüksek okul başarısı, sosyal yönden uyumluluk, kendini geliştirme ve yaratıcı fikirler üretebilme gibi olumlu sonuçlara yol açtığı belirlenmiştir (Kuzgun, 1991).

Üstün yetenekli öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre psikolojik ihtiyaçlarının farklılaşma düzeylerinin incelendiği bu alt problemde annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinin annesi lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır (Bknz. Tablo 10,11,12). Yılmaz (2007) bir annenin çocuğu ile birlikte geçirdiği zamanın miktarının değil, niteliğinin önemli olduğunu belirtmektedir. Her çocuğun olduğu gibi üstün yetenekli çocukların da eğitim ve gelişimi üzerinde anne babaların önemli bir işlevi bulunmaktadır. Anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça anne ve babaların çocukla geçirdiği nitelikli zaman miktarının artmaktadır (Tomul, 2008) Bu da çocukların ilişki ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir işlev görmektedir. Üstün yetenekli çocukların kişiler arası doyurucu ve kaliteli

arkadaşlık ilişkilerini kurabilmelerinde en önemli faktör ailenin sıcak, destekleyici bir ortam oluşturmasına bağlıdır (Olszewski-Kubilius, Lee ve Thomson,2014). Bu da üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyacını doyumalarına yardımcı olmaktadır. Bu bulguyu doğrudan karşılaştırma imkanı olan araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Ancak Bayraktar'ın (2011) 12-17 yaş grubundaki üstün yetenekli olmayan güreş öğrencileriyle yaptığı araştırmada anne öğrenim düzeyi ortaokul olan öğrencilerin; ilkokul, lise ve üniversite olan öğrencilere kıyasla ilişki psikolojik ihtiyacının daha yüksek olduğu bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Özellikle yaşlılarından farklı özellikleri olan üstün yetenekli çocuklara sahip anne babaların çocuklarının eğitimi ve olası sorunları önlemek için daha fazla bilince ve eğitime gereksinim duymaktadırlar (Davaslıgil, 2000). Bu farklılık anne eğitim seviyesi arttıkça üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeyinin daha iyi karşılanabildiği olarak yorumlanabilir.

Başarı psikolojik ihtiyacının ne anne ne de baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu bulgu dolaylı olarak karşılaştırabileceğimiz Çelikkaleli, Gökçakan ve Çapri'nin (2005) yaptığı araştırma bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Bu durum günümüzde toplumun tüm kesimlerinin, her eğitim seviyesinde ve her kültürel seviyede, çocuklarının, özelliklede akademik kariyerin en önemli aşaması olan ve üniversite sınavına yönelik çalışmaların en yoğun olarak yaşandığı bu dönemde başarıya yönelik telkinleri ve başarı beklentilerini sürekli olarak dile getirmelerinden kaynaklı olarak başarı ihtiyacı her eğitim seviyesinde bir birine yakın bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış olabilir. Ülkemiz lise eğitiminin üniversite sınavına yönelik bir eğitim düzeyine gelmesi, sınava çok sayıda öğrencinin girmesi ve sürekli olarak bir çalışma ve sonunda da önemli bir engel olarak görünen sınavın kazanılması umudu sadece ebeveyni üniversite mezunu için değil, diğer tüm ebeveynler için de önemli olmaktadır. Bu nedenler, başarı ihtiyacının ebeveyn eğitim durumuna göre farklılaşmamasına neden olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

5.3.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sınıf Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Araştırmanın bu alt probleminde üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre 9.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeyleri 11. sınıf üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Bknz. Tablo 13, 14, 15). Araştırmanın bu bulguları üstün yetenekli olmayan öğrenciler üzerinde yapılan önceki araştırma sonuçlarının bulgularına benzemektedir. Yiğit'in (2012) yabancı uyruklu öğrencilerle yaptığı araştırmada 17-18 yaşındaki öğrencilerin özerklik ihtiyacı diğer gruplara göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Ergenliğin sonu ve yetişkinliğin başlangıcı sayılabilecek 17-18'li yaşlardan itibaren ileriki yaşlara nazaran özerklik ihtiyacının daha fazla hissedilmesi, bireylerin ergenlikte arayışlar içerisinde olduğu ve özerkliğine daha düşkün olduğu ifade edilmektedir. Bu araştırmadaki öğrenciler de 14-17 yaş aralığındadır. Bu yaş grubu orta ergenlik dönemi olarak adlandırılır. Bu dönem kişilik ve bağımsızlık dönemi olarak kabul edilmektedir (Çuhadaroğlu,2000). Curtis (1992) orta ergenlik döneminde bağımsızlık çabalarının yoğunlaştığını ve ergenlerin özerklik ihtiyaçlarının arttığını belirtmiştir. Bunun yanında günümüz gençlerinin kendileri ve çevreleri ile ilgili önceki kuşaklardan daha fazla sorumlulukla karşı karşıya oldukları (Steinberg, 1999), bu durumda özerklik gelişimleri ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Haworth ve Conrad, 1995). Bu durumun üstün yetenekli öğrenciler için de geçerli olabileceği ve özerklik ihtiyaçlarının diğer sınıf düzeylerinden farklılaşmasının nedeni olarak düşünülebilir.

9.sınıftaki üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeyleri 11.sınıftakilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Bknz. Tablo 13, 14, 15). İlişki ihtiyacının daha önemli olduğu ergenliğin ilk yıllarına rast gelen 9. sınıftaki üstün yetenekli öğrencilerde arkadaş ilişkileri, grup içi ilişkiler çok önemlidir. Bu dönemde genç kişilik gelişimini anne-babanın gözünden değil akranlarının gözünden oluşturmaya çalışmaktadır. Anne baba dışlanırken akran ilişkileri önemli hale gelmektedir (Powlowski ve Hamilton, 2008). 11.sınıftaki yani

geç ergenlik döneminde bulunan gençler kişiliklerini büyük oranda geliştirdikleri, bireysel kontrol duygusu oluşturdıkları ve akranlarının kendi üzerlerindeki etkisinin azaldığı gözlenmektedir (Powlowski ve Hamilton, 2008). Bu bulgu üstün yetenekli 9. sınıf öğrencilerinin ilişki ihtiyaçlarının 11.sınıf öğrencilerinin ilişki ihtiyaçlarından daha yüksek çıkması gelişim psikolojinin bulguları tarafından desteklenmektedir.

5.4.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Araştırmanın bu alt probleminde üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının kardeş sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli lise öğrencilerinin ilişki ve özerklik ihtiyacı boyutlarında kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (Bknz. Tablo 16, 17, 18). Kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeyleri hiç kardeşi olmayan (tek çocuk) üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu bulgu kardeş sayısı arttıkça ilişki ihtiyacının da arttığı yönünde yorumlanabilir. Literatürde bu konu ile ilgili doğrudan karşılaştırma yapılabilecek bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak Balcı ve Yılmaz (2004) yaptığı üstün yetenekli olmayan öğrencilerle ilgili araştırmada, ailede çocuk sayısı arttıkça ebeveynin daha koruyucu ve kollayıcı tutum sergilediğini belirtmektedir. Koruyucu kollayıcı tutuma sahip anne ve babaların çocuklarında ise içe kapanıklık durumu daha fazla gözlenmektedir (Tabak 2007). Tek çocuk sahibi anne babalar çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri, evde daha kaliteli vakit geçirdikleri, başka çocukları olmadığı için tüm zamanlarını çocuklarına aktardığı düşünülmektedir. Ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuklara harcanan zamanın, gösterilen sabrın ve özenin, verilen desteğin daha fazla sayıda çocuk tarafından paylaşılmaktadır (Şencan, 2009). Bu durum ilgi ve öğrenme düzeyleri yüksek olan üstün yetenekli çocukları olumsuz etkilemektedir. Bu bulgu üstün yetenekli öğrencilerde kardeş sayısının arttıkça ilişki ihtiyacının artmasını açıklamaktadır.

Araştırmanın aynı alt probleminin özerklik ihtiyacı alt boyutunda dört ve üzeri kardeşi olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinin kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır (Bknz. Tablo 16, 17, 18). Ergenlik döneminde özerklik-bağımsızlık elde etmek ergenin temel gelişim görevlerindedir (Hortaçsu, 2003). Bu araştırmadaki üstün yetenekli öğrenciler de gelişimsel olarak ergenlik döneminindedir. Ergen özerklik duygusunu elde etmek için öncelikle aile ile çatışma yaşar. Kardeş sayısı fazla olan ailelerde ailenin kontrolü sağlamak için uyguladığı baskıcı ve otoriter tutum daha yoğun olmakta (Bossard ve Boll, 1956) bu durum da ergenlerin ana-babaları ile daha fazla çatışmalarına sebep olabilmektedir. Kardeşi olmayan üstün yetenekli öğrencilerde anne-baba ilgi ve desteği tek kişi üzerine odaklanmaktadır. Anne-babanın desteği, ilgisi, çocukların duygu ve düşüncelerini açığa vurmasına olanak sağlaması özerklik ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olmaktadır (Steinberg ve Silk, 2002). Ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuklara harcanan zamanın, gösterilen sabrın ve özenin, verilen desteğin daha fazla sayıda çocuk tarafından paylaşılmaktadır (Şencan, 2009). Üstün yetenekli olan öğrencilerin gelişimsel ve psikolojik özellikleri göz önünde bulundurulduğunda aileden daha fazla desteğe ihtiyaç duyacakları aşikardır. Kardeş sayısının çok olması ise çocuklara ayrılan ilgi ve zamanın düşmesine bunun da ailenin çocukları kontrol edebilmek için daha otoriter davranmasına neden olabileceğinden (Bossard ve Boll, 1956) dolayı kardeş sayısı fazla olan üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacını daha yüksek algılamasının nedeni şeklinde yorumlanabilir..

5.5. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Kişisel Gelişim Destekçilerinin Kimler Olduğu Durumuna Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Araştırmanın bu alt probleminde üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu durumuna göre farklılaşım farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre kişisel gelişim desteğini anne-babasından alan üstün yetenekli öğrencilerin ilişki ihtiyaç düzeyleri, öğretmenlerinden alanlara oranla anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Bknz. Tablo 19, 20, 21). Literatürde bu konu ile ilgili doğrudan

karşılaştırma yapılabilecek bir araştırma bulunamamıştır. Stuart ve Beste (2008) üstün yetenekli çocukların yapıları gereği sezgisel ve hassas oldukları için başkaları ile iletişim kurmakta çok zorlandıklarını ileri sürmektedirler. BİLSEM ve muhtemelen öğrencilerin eğitim gördükleri Fen liselerinde öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili daha fazla eğitim ve bilgiye sahip olmalarından dolayı onların gelişimlerine karşı daha duyarlı oldukları için üstün yetenekli öğrenciler kendi kişisel gelişimlerine en fazla desteği öğretmenlerinden aldıklarını belirtmektedirler. Davaslıgil (2000) ise üstün yetenekli çocuğa sahip anne babaların normal gelişme gösteren çocukların ailelerine oranla daha fazla eğitime gereksinim duyduklarını ve daha fazla zorlandıklarını belirtmektedir. Bu da üstün yetenekli çocukların ailelerinin özerklikle ilişki ihtiyaçlarını karşılamada BİLSEM ve Fen lisesi öğretmenlerine göre daha geride oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca zamanının büyük bölümünü okulda geçirmeleri öğretmenleri önemli bir unsur kılmaktadır (Akyol ve Salı, 2013).

5.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Algılanan Akademik Başarıya Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Araştırmanın bu alt probleminde üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının algılanan akademik başarı durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli öğrencilerin başarı, ilişki ve başatlık ihtiyacı alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma bulunamazken, özerklik ihtiyacı alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (Bknz. Tablo 22).

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin akademik başarıları orta ve yüksek olarak çıkmıştır. Diğer boyutlarda bir farklılaşama çıkmazken özerklik alt boyutunda orta düzey akademik başarı lehine anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur. Araştırma sonucunu doğrudan karşılaştırabileceğimiz bir araştırma bulunmamaktadır. Dolaylı olarak karşılaştırabileceğimiz normal gelişim gösteren çocuklarla ilgili yapılan araştırmalarda akademik başarısı yüksek çocuklar daha özerk bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur (Kahriman,2005).Yüksek düzeyde akademik başarıya sahip üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacının daha düşük çıkması akademik başarının artmasının özerkliği olumlu olarak desteklemesinden

kaynaklanabilir. Keskin ve Yapıcı (2008) normal gelişen öğrencilerin öğretmenleriyle yaptığı bir çalışmada başarılı öğrenciler öğretmenleri tarafından daha özerk, daha dışa dönük ve düşünme, duyumsama, yargılama açısından daha başarılı olarak tanımlamıştır (Keskin ve Yapıcı, 2008). Ayrıca üstün yetenekli olan öğrencilerin normal gelişen çocuklara oranla içsel motivasyonlarının daha fazla olduğu (Gottfried, Fleming ve Gottfried, 2001; Vallerand, Gagne, Senecal ve Pelletier, 1994) bulunmuştur. İçsel motivasyonun da öğrencilerin özerk davranabilmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bulgular araştırma sonucunu dolaylı olarak desteklemektedir. Orta seviyede akademik başarıya sahip üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacının daha yüksek olması bu öğrencilerin ders başarısını önemli bir etmen olarak görmesi ve ders başarısı ile onaylanma ve beğenilme ihtiyacını gidermeye çalışması olarak yorumlanabilir.

5.7.Üstün Yetenekli Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulguların Tartışılıp Yorumlanması

Üstün yetenekli öğrencilerin SED'e göre psikolojik ihtiyaçlarının farklılaşma düzeylerinin incelendiği bu alt problemde, orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyacı düzeylerinin, üst SED'den gelenlere oranla başarı ihtiyaç düzeyleri anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaçları alt ve orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür (Bknz. Tablo 23, 24,25).

Literatürde bu bulguları doğrudan karşılaştırabilecek bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Ancak Kuzgun (1987) değişik SED'den gelen normal gelişen lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarındaki farklılaşmayı incelediği araştırmasında öğrencilerin başarı ihtiyacı düzeyinde farklılaşma gözlemezken bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyacında anlamlı farklılaşma bulunmuştur. Bu farklılık üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel özelliklerinden kaynaklanabileceği şeklinde açıklanabilir. Normal gelişen öğrencilerde üst SED'den gelen öğrenciler düşük SED'den gelenlere göre, kendilerine daha fazla güvenmekte, öz saygıları daha fazla gelişmekte ve üst düzey yeteneğe sahip öğrenci gruplarında bulunma şansları

daha fazla olmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 1998). Ayrıca yurtdışında yapılan bir araştırmada başarı ihtiyacının karşılanmasında SED'in önemli bir faktör olduğu ileri sürülmektedir (Sewell ve diğerleri, 1957; Aktaran: Kuzgun, 1995). Bu durum orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyaç düzeyinin üst SED'den gelenlerden başarı ihtiyacından yüksek çıkmasının sebebi şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın bu alt probleminin diğer bir sonucu da üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeyleri alt SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğudur. Araştırma sonucunu doğrudan karşılaştırılabileceğimiz bir araştırmaya literatürde rastlanılmamıştır. Ancak Kuzgun (1987)'un yaptığı değişik SED'den gelen normal gelişen lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarındaki farklılaşmayı incelediği araştırmasında alt ve orta SED'den gelen öğrencilerin özerklik ihtiyacı üst SED'den gelen öğrencilerin özerklik ihtiyacından daha yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada tam tersi bir sonucun çıkmasının nedeni olarak üstün yeteneklilerin özellikleri olarak düşünülmektedir. Üst SED'den gelen aileler hem ekonomik açıdan hem de eğitimsel açıdan üst seviyede ve daha az sayıda çocuğa sahiptirler (Gelbal, 2008). Bu durum üst SED'deki aileler üstün yetenekli öğrencilerin üzerine fazla düşmeleri, daha fazla zaman geçirmesi, kardeş sayısının azlığından dolayı ilgi seviyesinin artmasına ve çocuklarından beklentilerinin daha fazla olmaları öğrencilerin kendini daha az özerk hissetmesine, özerklik ihtiyacını artmasına açabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Alt SED'e sahip öğrencilerde ise genel olarak aile içinde hem ekonomik sıkıntıların artması, ailedeki kardeş sayısının artması ve anne baba eğitim seviyesinin düşmesi durumları gözlenmektedir (Gelbal, 2008). Bu durumda ailenin ilgi, bakım ve desteği azalmakta, yaşamsal ihtiyaç seviyeleri artmaktadır. Alt SED'den gelen ailelerde aile içi iletişim daha azdır, birey kısmen daha serbesttir (Fasick, 1984). Alt SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler yüksek farkındalık, yüksek özgüven (Webb, 1993) gibi üstün yeteneklilik özelliklerinin etkisiyle, aile içi ilgisizlikten, yetersizlikten daha az etkilenerek, daha az özerkliğe ihtiyaç duymuş olabilirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004).

Araştırma sonucunda ortaya çıkan üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacı düzeyleri orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeylerinden anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç üst SED'den gelen öğrencilerin aile içi aşırı ilgi, iletişim gibi sebeplerden dolayı kendini baskı altında hissetmiş olduklarından olabilir. Orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrenciler ise ne alt SED'den gelenler kadar ilgi, alaka, sevgiden mahrum ne de üst SED'den gelenler kadar aile içi aşırı ilgiye maruz kalmaktadır. Tüm bunlar kısmen daha olumlu, yeterli imkana ve ilgiye sahip, yeteri kadar aile desteği alabilen üstün yetenekli öğrenciler olmalarını destekleyebilir. Bu durum üst SED'den gelen öğrencilerin özerklik ihtiyacının orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacından anlamlı düzeyde yüksek çıkmasının sebebi olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir. Ulaşılan genel sonuçlar araştırmanın bağımlı değişkeni olan psikolojik ihtiyaçları ile bağımsız değişkenleri olan cinsiyet, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, sınıf düzeyi, başarı düzeyi, kardeş sayısı, sosyo-ekonomik durum ve kişisel gelişime destek olan kişi durumuna göre farklılaşmanın olup olmadığına göre sunulmuştur. Öneriler ebeveynler, idareciler, öğretmenler ve araştırmacılara yönelik olarak sunulmuştur.

SONUÇLAR

Araştırmanın bulgularına göre üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet değişkeni açısından kız öğrencilerin başarı ihtiyacı düzeyleri erkeklere oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunurken, erkek öğrencilerin özerklik ve başatlık ihtiyacı düzeyleri kızlara oranla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin baba eğitim durumları açısından özerklik ihtiyacı boyutunda babası ilkokul mezunu olan üstün yetenekli lise öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeyleri babası lise mezunu ve lisans mezunu olan üstün yetenekli öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin anne eğitim durumları açısından ilişki ihtiyacı boyutunda annesi ortaokul mezunu olan üstün yetenekli lise öğrencilerinin ilişki ihtiyacı annesi lisans mezunu olanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre 9. sınıfların özerklik ihtiyacı 11. sınıftaki üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyacından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Üstün yetenekli lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre 10. Sınıftaki öğrencilerin ilişki ihtiyaçları 9. sınıftaki öğrencilerin ilişki ihtiyaçlarından daha yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının algılanan akademik başarı durumuna göre incelenmiş ve özerklik ihtiyacı alt boyutunda akademik seviyesi yüksek olanların özerklik ihtiyacı akademik seviyesi orta olanların özerklik ihtiyaçlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları kardeş sayısı değişkenine göre incelenmiş ve ilişki ihtiyacı alt boyutunda 1,2 ve 3 kardeşi olan üstün yetenekli lise öğrencilerinin ilişki ihtiyaç düzeyleri kardeşi olmayanların ilişki ihtiyaç düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Özerklik ihtiyacı alt boyutunda ise 4 ve üstü kardeşi olan üstün yetenekli lise öğrencilerinin kardeşi olmayanlara kıyasla özerklik ihtiyaçları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerin SED'e göre başarı ihtiyacı alt boyutunda orta SED' den gelen üstün yetenekli öğrencilerin başarı ihtiyaç düzeyleri üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerinken; özerklik ihtiyacı alt boyutunda ise üst SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaç düzeyleri alt ve orta SED'den gelen üstün yetenekli öğrencilerin özerklik ihtiyaçları düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Üstün yetenekli lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarının algıladıkları kişisel gelişimine destekçi olanların kimler olduğu durumuna göre ise hem anne hem babasından destek algılayanların ilişki ihtiyaç düzeyleri öğretmeninden destek

algıladığını ifade eden üstün yetenekli öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

ÖNERİLER

1. Üstün yetenekli çocukların varolan potansiyellerini geliştirebilmeleri için, bireysel ve akademik gelişimlerini etkileyen psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarak hem evde hem de okulda çeşitli etkinlik ve ortamların düzenlenmesine özen gösterilmelidir.
2. Ülkemizde genel olarak üstün yetenekli çocukların bilişsel gelişimi üzerinde durulmakta ve bu alana daha fazla önem verilmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin farkına varma, bütünleşme ve kişisel gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde karşılanabilmesi için hazırlanan BEP planlarında sadece bilişsel gelişim alanlarına değil duyuşsal ve psikolojik gelişim alanlarına da ağırlık ve önem verilmesi önerilmektedir.
3. Okullarda ve BİLSEM’lerde ebeveynlere, üstün yetenekli çocukların psikolojik ihtiyaçlarını doyurulmasına katkı sağlayacak müşavirlik hizmetleri kapsamında eğitim programları düzenlenebilir.
4. Üstün yetenekli çocukların özellikle psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında aile çok büyük öneme sahiptir. Araştırma bulgusuna göre düşük eğitilmiş ailelerin üstün yetenekli çocuklarının psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında daha fazla sorun yaşandığı tespit edilmiştir. Tanılama sürecinden sonra bu ailelere çocuklarının bu ihtiyaçlarına yönelik olarak önleyici aile eğitim programları düzenlenmesi önerilebilir.
5. Üstün yetenekli lise öğrencileri zamanlarının büyük çoğunluğunu okullarında geçirmektedirler. Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için destek eğitim çalışması ve bireyselleştirilmiş eğitim imkanlarının örgün eğitim kurumlarında daha aktif olarak yapılması sağlanmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için RAM, okul, BİLSEM ve aile dördlüsü iletişim ve koordinasyon içinde yeniden yapılanmaları, üstün yetenekli öğrencilere daha fazla katkı sağlamaları önerilebilir.

6. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmenlerinin büyük rolü olduğu araştırmanın bir diğer bulgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem okul hem BİLSEM öğretmenlerinin alanında uzman, üstün yetenekli öğrencilerin tüm özelliklerini bilen, iletişim becerisi yüksek, sabırlı vb. özelliklere sahip olması gerekmektedir. Özellikle BİLSEM öğretmenlerinin, bu alanda uzmanlardan oluşturulmuş bir ekip tarafından seçilmesi bu öğrencilerin eğitim öğretimden maksimum düzeyde yararlanmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
7. Okullarda öğretmenlere ve idarecilere alan uzmanları tarafından üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına yönelik çeşitli seminerler ve konferanslar verilmesi üstün yetenekli öğrencilerle ilgili eğitimci farkındalığının artmasına katkı sağlaması umulmaktadır.
8. Üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasında “cinsiyet” önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem ailelerin hem de öğretmenlerin özellikle üstün yetenekli kız öğrencilere pozitif ayrımcılık yapması önerilebilir.
9. Bu araştırma BİLSEM’lere devam etmekte olan üstün yetenekli lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. İlkokul ve ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrenciler ve BİLSEM’lere gidemeyen üstün yetenekli öğrencilerin de psikolojik ihtiyaçlarının araştırılması literatüre ciddi katkılar sağlayacağı önerilebilir.
10. Bu çalışmada üstün yetenekli lise öğrencilerinin cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, sınıf, kardeş sayısı, SED, kişisel gelişime destekçi olan kişiler ve akademik başarıya göre psikolojik ihtiyaçları incelenmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin farklı değişkenlerle ilişkili psikolojik ihtiyaçlarının da incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, J.F. (1995). *Ergenliği Anlamak*. (Çev. A. Dönmez) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayımevi.
- Akar, İ. (2010). *İlköğretim kademesindeki üstün yetenekli öğrencilerin rehberlik gereksinimlerinin ebeveynlerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar, Aileler ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F. (2004). "Üstün Yetenekli Çocukların Ailelerinin Sorunları". *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Altıntaş, E. & Özdemir, Y. D. D. A. Ş. (2009). "Purdue Modeline Dayalı Matematik Etkinliği İle Öğretimin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi". The First International Congress of Educational Research. Çanakkale, Türkiye.
- Ataman, A. (2000). *Aileler ve Öğretmenler Üstün Zekalı Çocuklara Nasıl Yardımcı Olabilir*. Özel Eğitimde Aile Sempozyumu. Ankara. MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Sf:123-134.
- Ataman, A. (2004). "Üstün Yetenekli/Zekalı Çocuk İle Yasamak". *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ataman, A. (2009). "Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklar", Ayşegül Ataman (Ed.), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Arnold, M.P., Reynolds, R. & Marshall, T. (2009). *The Effect of Early Adolescents' Psychological Needs Satisfaction upon Their Perceived Competence in Information Skills and Intrinsic Motivation for Research*.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bailey, C. L. (2007). *Social and emotional needs of gifted students: What school counselors need to know to most effectively serve this diverse student population*. Paper presented at The 2007 Association for Counselor Education and Supervision Conference.
- Balcı, S. ve Yılmaz, M. (2004). *Babaların Küllik Özelliklerine Göre Çocuklarına Karşı Olan Davranışlarının incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim

- Fakültesi I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi, Kongre Kitabı. (2006) Cilt:2.205.
- Barnette, E. L. (1989). *A program to meet the emotional and social needs of gifted and talented adolescents*. Journal of Counseling and Development, 67, 9-17.
- Barutçugil, İsmet (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N. (2009) *NB İlgi ve Yetenek Alanları Geliştirme Programı*. Sağlıkta Gelişimde Eğitimde Çocuk, 7-9 Ekim 2009 Hacettepe Üniversitesi Kongre Merkezi, Türkiye Üstün yetenekli Çocuklar 2. Ulusal Kongresi, 25-27 Mart 2009 Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Baymur, F. (1985). *Genel Psikoloji* (7. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Bayraktar, G.(2011) *Güreş eğitim Merkezlerindeki Güreşçilerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Depresyon Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IX (1) 15-23.
- Berlin, J. E. (2009). It's All a Matter of Perspective: Student Perceptions on the Impact of being Labeled Gifted and Talented. Roper Review, 31, 217-223.
- Bilge, F. (1990). *Sporcuların Psikolojik İhtiyaçları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bossard, J.S., ve Bob, E.(1956) *The Large Family System*. Philadelphia: University of Pcnnsylvania Press .
- Bouchard TJ Jr, McGue M. (1981). *Familial studies of intelligence: a review*. Science 212:1055–1059.
- Briand, M. (2009). *The relationship between authentic leadership, psychological need satisfaction and motivation*. Concordia University, Canada.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Chan, D.W., (2000): *Exploring Identification Procedures Of Gifted Students By Teacher Ratings: Parent Ratings And Students Self-Reports In Hong Kong*. High Ability Studies, 11 (1), 69-82.
- Chan, D. W. (2009). *Perfectionism and Goal Orientations Among Chinese Gifted Students in Hong Kong*. Roper Review, 31, 1, 9-17.

- Chirkov, V. I., Ryan, R. M., Kim, Y., & Kaplan, U. (2003). *Differentiating autonomy from individualism and independence: A self determination theory perspective on internalization of cultural orientations and well being*. Journal of Personality and Social Psychology, 84, 97-110.
- Clark, B.(2002). *Growing Up Children*. NewJersey, USA.
- Cleaver, S. (2011) *The Common Core: Everything You Need to Know to Succeed*. Scholastic Instructor; 121(1).
- Colom,R.,Juan-Espinosa,M.,Abad,F., and Garcia,L.F.(2000).*Negligible sex differences in general intelligence*.İntelligence,28,57-68.
- Connell, J. (1986).*Emotion and Social Interaction in the Strange Situation:Consistencies and Asymetric Influences in the Second Year*.Child Development.57 (3), 733-746.
- Cross, T. L. ve Frazier, A. D. (2010). *Guiding the Psychosocial Development of Gifted Students Attending Specialized Residential STEM Schools*. Roeper Review, 32, 32-41.
- Cutts ,N.E.ve Moseley, N. (2001). *Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*.Çev:İsmail Ersevım,İstanbul:Özgür Yayınları.
- Curtis, S. (1992). *Promoting health through a developmental analysis of adolescent risk behavior*. Journal of School Health, 62(9), 417–420.
- Cüceloğlu, Doğan (2004). *İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kavramları*. Remzi Kitabevi, 13. Basım, İstanbul.
- Çağlar, D. (2004) .*Üstün Zekalı Çocukların Özellikleri*, Makaleler Kitabı, İstanbul. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çelikkaleli, Ö. (2004). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçları*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çelikkaleli, Ö. ve Gündoğdu, M. (2005). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları*. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (5), 43-53.
- Çelikkaleli, Ö., Gökçakan, N. ve Çapri, B. (2005). *Lise Öğrencilerinin Bazı Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyet, Okul Türü, Anne ve Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18 (2), ss. 245-268

- Çetinkaya, B. (2007), “*Rehberlikte Temel Kavramlar*”, Betül Aydın (Ed.), Rehberlik, 1. Baskı (1-37), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çuhadaroğlu F. (2000). *Ergenlik Döneminde Psikolojik Gelişim Özellikleri*. Katkı Pediatri Dergisi Adölesan Sayısı ;21(6):863-868.
- Davaslıgil, Ü. (2000). *Üstün Çocuklara Sahip Ailelerin Eğitimi*, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Özel Eğitimde Aile Eğitimi Sempozyumu (ss. 142-148), Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün Çocuklar. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü ve diğerleri.(2004).”*Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Ülkemiz Açısından önemi ve İstihdamı*”.Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Durum Tespiti Ön Raporu,2004. ss:93-94.
- Davaslıgil, Ü. (2007). *Ders Notları*. Üstün Zekâlıların Eğitimi Bölümü.
- Davis, G., ve Rimm, S. (2004). *Education of the gifted and talented (5th ed.)*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Deci, E. ve Ryan, R. (1985).*Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum Press.
- Deci, E. L., ve Ryan, R. M. (2000). *The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. Psychological Inquiry, 11, 227-268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000a). *Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being*. American Psychologist, 55(1), 68-78.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester. The University of Rochester Press
- Deci, E.L., Ryan, R.M. (2008). *Self Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health*. Canadian Psychology. 2008. Vol. 49 no:3 182-185.
- Deveci, H. (2007). *Öğretmenlerin Psikolojik İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Diener, Ed (2000). “*Subjective Well-Being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index*”. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Dixon, F. A. , Lapsley, D. K. ve Hanchon, T. A. (2004). *An Empirical Typology of Perfectionism in Gifted Adolescents*. *Gifted Child Quarterly*; 48(2): 95-106.
- Durmaz,M.,(2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin (10. Sınıf) Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılanmışlık Düzeyleri, Motivasyon Ve Matematik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Edwards, A.(1959). *Edwards Personal Preference Schedule*. New York: The Psychological Corporation. 1959.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Gücü*. II. Baskı. Ankara. Gündüz Yayıncılık.
- Ercoskun, M. ve Nalçacı, A. (2005). *Eğitimde Psikolojik İhtiyaçların Yeri Ve Önemi*. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabakir Eğitim Fakültesi Dergisi,11,Erzurum,s.353-370.
- Eren, A. (1994). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eren,E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. Beta Yayınevi, İstanbul.
- Erlenmeyer-Kimling, L., ve Jarvik, L. F. (1963). *Genetics and intelligence: A review*. *Science*, 142,1477–1479.
- Fasick, F. A. (1984). *Parents, peers, youth culture and autonomy in adolescence*. *Adolescence*, 19, 143–157.
- Finley, L., T., (2008): *Implementing A Differentiated Model Of Gifted Education: Perspectives Of Elementary Principals And Teachers*. Unpublished Doctoral Thesis, Archadia University.
- Freeman, J. (2001). *Mentoring gifted pupils: an international view*. *Educating Able Children*, 5, 6-12.
- Furnham, A., Callahan, I. & Akande, D. (2004). *Self-estimates of intelligence: A study in two African countries*. *The Journal of Psychology*, 138 (3), 265–285.
- Gagne, F. (2003). *Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory*. In N. Colangelo & G.A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 60-74). Boston: Allyn & Bacon.

- Gardner, H.(1993). *Creating Minds: An Anatomy of Creativity Seen Through the Lives of Freud, Einstein, Picasso, Stravinsky, Elliot, Graham, and Gandhi*, Basics Books, New York.
- Gelbal,S. (2008). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik özelliklerinin Türkçe başarısı üzerinde etkisi*. Eğitim ve Bilim Dergisi , Cilt 33, Sayı 150.
- Gibson, J.T.ve L.A.Chandler.(1988). *Educational Psychology: Mastering Principles and Applications*. Boston:Allyn and Bacon, Inc..
- Glasser,W. (1999). *Kişisel Özgürlüğün Psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Gottfried, A.E., Fleming, J., ve Gottfried A. W. (2001). *Continuity of academic intrinsic motivation from childhood through late adolescence: A longitudinal study*. Journal of Educational Psychology, 93(1), 3-13.
- Graham, A. ve Anderson, K. (2008). *"I have to be three steps ahead": Academically Gifted African American Male Students in an Urban High School on the Tension between an Ethnic and Academic Identity*. Urban Review, 40, 472-499.
- Gross, M. U. M. (1989). *The pursuit of excellence or the search for intimacy? The forced-choice dilemma of gifted youth*. Roeper Review, 11, 189-194.
- Gross, M. U. M.(1999). *Small Poppies: Highly Gifted Children in the Early Years*. Roeper Review, 21, 3, 207-214.
- Hall, C. S. ve Lindzey, G. (1985). *Introduction to Theories of Personality*. Pasific Grove: John Wiley and Sons.
- Hamurcu,H.(2011). *Ergenlerin Yetkinlik İnançları ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamada Psikolojik İhtiyaçlar*. Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Harris, D.Y.F., Schuerger, J.M. ve Harris J.H. (1991). *Meeting the Psychological Needs of Gifted Black Students: A Cultural Perspective*. Journal of Counselling and Development. JCD. Jul 1991; 69; 6 p.577-580.
- Haworth, J. G. ve Conrad, C. F. (1995). *Master's education in the United States: A contemporary portrait*. In: P. M. Nerad, R. June, & D. S. Miller (Eds.), Graduate education in the United States (Vol. 2, pp. 263–282). New York: Garland.
- Heckert, T.M., Cuneio, G., Hannah, A:P., Adams, P.J., Droste, H.E., Mueller, M.A. ve diğerleri. (2000). *Creation of a New Needs Assessment Questionnaire*. Journal of Social Behavior Personality,15(1), 121-136.

- Horn, R. E., (2000). *Teaching Philosophy with Argumentation Maps Newsletter of the American Philosophical Association*, November.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge Kitapevi.
- İlhan, T. ve Özbay, Y. (2010). *Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı etkisi*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4.
- Kahriman, Y. (2005). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin yapılan benlik saygılarının ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. C.Ü. , Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9 (1): 24-32.
- Kanlı, E. (2011). *Üstün zekalı ve normal ergenlerin mükemmeliyetçilik, depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Yıl: 2011, Sayı: 33, Sayfa: 103-121.
- Kapudere, A. (1998). *Meslek Liseleri Son Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları İle Genel Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kartal, M., (2003). *Polis Okulu Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kesici, Ş., Bozgeyikli, H., Üre, Ö., ve Sünbül, A. M. (2003). *Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kesici, Ş. (2008). *Yeni psikolojik ihtiyaç değerlendirme ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması: doğrulayıcı faktör analizi sonuçları*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20.
- Keskin, H. K. Ve Yapıcı, Ş. (2008). *“Başarılı Ve Başarısız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri İle İlgili Öğretmen Ve Veli Görüşleri”*. Kuramsal Eğitimbilim e-dergi, Cilt:1, Sayı:1, 2008, s.20-32,
- Kline, B. & Short, E. (1991). *Changes in emotional resilience: Gifted adolescent females*. Roeper Review, 13 (3) 118-121.
- Kocayörük ,E. (2012). *Öz-Belirleme Kuramı Açısından Ergenlerin Anne Baba Algısı ile Duyuşsal İyi Oluşları Arasındaki İlişki*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 4, Sayı 37.

- Kowal, J. ve Fortier, M. S. (1999). *Motivational determinants of flow: Contributions from self-determination theory*. The Journal of Social Psychology, 139, 355-368.
- Köknel, Ö. (1982). "Gençlik Çağının Psiko-Sosyal Nitelikleri. Gençlik ve Toplum Konulu Bilimsel Toplantı Konuşmaları. Ankara: Yayın No: 01-85.
- Köksal, A. (2007). *Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çalışması*. Doktora Tezi, Eğitimde Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Köksal Akyol, A. ve Salı, G.(2013). *Yatılı ve gündüzlü okuyan çocukların benlik kavramlarının ve sosyal destek algılarının incelenmesi*. Kastamonu Eğitim Dergisi ,Cilt:21 No:4 (Özel Sayı) ,1377-1398.
- Kuru, E. ve Karahan, B. (2008). *Tekerlekli Sandalye ve Koşan Basketbol Oyuncularının Psikolojik İhtiyaçları*. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 10, 2, 71-82.
- Kuzgun, Y. (1984). *Edwards kişisel tercih envanteri'nin Türkiye' de güvenilirlik ve geçerliliği*. Web: <http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/pdf/1984-17-1-2/69-94.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kuzgun, Y. (1987) *Sosyo-Ekonomik Düzey ve Psikolojik İhtiyaçlar*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi , 20:55-68.
- Kuzgun, Y. (1988). *Psikolojik İhtiyaçların Orta Öğretim Başarı Puanları ve Öğrenci Seçme Sınavı Puanları ile İlişkisi*. Psikoloji Dergisi, Cilt 4, s, 22.
- Kuzgun, Y. (1991). *Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi, Aile Yazıları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı, Uygulamalar, Kuramlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2004). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maslow, A. (2001). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. Çev. Okan Gündüz, Kuraldışı Yayınları, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2007). *Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. Tebliğler Dergisi, (Şubat/2593) [Online]: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Tebliğler Dergisi,
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *2013-2017 Üstün Yetenekli Bireyler Strateji Ve Uygulama Planı*.
- Metin, N. (1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Özaşama Matbaacılık, Ankara.
- Metin, N. ve Bencik Kangal, S. (2012). *Bilim sanat merkezlerine devam eden 12–14 yaş grubu üstün yetenekli çocukların benlik algılarının incelenmesi*. Eğitim ve Bilim, 37(163), 3-16.
- Milgram, R. M. (1991). *Counseling gifted and talented children: A Guide for teachers, counselors, and parents*. New Jersey: Ablex Publishing Corporation.
- Moore, A. D., (1992). *Gifted and talented children and youth*.(ed. L. M. Bullock). Exceptionalities in Children and Youth. USA: Allyn and Bacon Inc. s. 420-448.
- Murat, G. (2003). *Lise Öğrencilerinin Mesleki Değer ve Tercihleri ile Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- NAGC. (1992). *What is Gifted?* <http://www.nagc.org/index.aspx?id>.
- Nordby, S. M. (2004). *A glossary of gifted education*. Retrieved, June 19, 2011, from <http://members.aol.com/svennord/ed/GiftedGlossary.htm>.
- Neihart, M., Reis, S. M., Robinson, N. M., 8 Moon, S. M. (2002). *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* Waco, TX: Prufrock Press.
- Ntoumanis, N., Edmunds, J. and Duda, J.L.(2009). “*Understanding the coping process from a self-determination theory perspective*”. *British Journal of Health Psychology*, 14, pp. 249-260.
- Olszewski-Kubilius, P.; Lee, S.Y.; Thomson, D.(2014). *Family Environment and Social Development in Gifted Students Gifted Child Quarterly*. v58 n3 , 199-216.
- Onaran, O.(1981). *Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları*. A.O. SBF Yayını, No: 470, Sevinç Matbaası, Ankara .
- Özaydın,N.(2011) *Mesleki müzik eğitimi alan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi,Selçuk Üniversitesi,Konya.

- Özer Keskin M., Keskin Samancı N. Ve Aydın S.(2013) . *Bilim ve Sanat Merkezleri: Mevcut Durumları, Sorunları ve Çözüm Önerileri*. *Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), Özel Sayı, 78-96.
- Özkan, T. ve Lajunen, T. (2005). *Masculinity, femininity, and the Bem sex role inventory*.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. Ve Eripek, S.(1988). *Özel Eğitime Giriş. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar*. Ankara, Karatepe Yayınları,
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*.İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Petri, H. L., & Govern, J.M. (2004). *Motivation: Theory, research and applications*. (5th ed.). Belmont, CA.: Wadsworth/Thompson.
- Plomin, R., ve Petrill, S.A. (1997). *Genetics and intelligence: What's new?* *Intelligence*, 24, 41-65.
- Porter, L. (1999). *Gifted Young Children*. Buckingham: Open University Press.
- Porter, L., Bigley, G.A. ve Steers, R.M. (2003). *Motivationand Work Behavior*. McGraw-Hill.
- Powell, F. N. ve Thorson, J. T. (1996). “*Women, Aging and Sense of Humor*”. *International Journal of Human Research*, Vol 9(2), 166-168.
- Pawlowski, W. ve Hamilton,G.(2008)<http://www.proyectoideas.jsi.com/Docs/OCC%0Notes%20Feb.%202008.pdf>.
- Reeve, J. ve Sickenius, B. (1994). *Development and validation of a brief measure of the three psychological needs underlying intrinsic motivation: the afs scales*. *Educational and Psychological Measurement*, 54(2), 506-515.
- Rimm, S. (2002). Peer pressures and social acceptance of gifted students. In M. Neihart, S. M. Reis, N. M. Robinson, 8 S. M. Moon (Ed.), *The social and emotional development of gifted children: What do we know?* (pp. 13-18). Washington, DC: National Association for Gifted Children.
- Robinson, A. & Clinkenbeard, P.R. (2008). *History of Giftedness: Perspectives from the Past Presage Modern Scholarship*. *Handbook of Giftedness in Children*, ed. Steven I. Pfeiffer ISBN: 978-0-387-74399-8, Springer Science+Business Media Press.

- Roeper, A. (1982). *How the gifted cope with their emotions*. Roeper Review, 5, 21-24.
- Ryan, R. M., Sheldon, K. M., Kasser, T. ve Deci, E. L. (1996). *All Goals Are Not Created Equal: An Organismic Perspective on the Nature of Goals and Their Regulation*. Gollwitzer ve diğ. (editörler) *The Psychology of Action: Linking Cognition and Motivation to Behavior*, New York: Guilford Press.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation*. Social Development, and Well-Being. American Psychologist, 55, 68–78.
- Ryan, Richard M. ve Deci, Edward L. (2006). *Self-Regulation and the problem of human autonomy: Does psychology need choice, self-determination, and will?* Journal of Personality, 74(6), 1557-1586.
- Ryan, R. M., Lynch, M. F., Vansteenkiste, M., & Deci, E. L. (2011). *Motivation and autonomy in counseling, psychotherapy, and behavior change: A look at theory and practice*. The Counseling Psychologist, 39, 193–260.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitim*. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Sabuncuoğlu, Z.; Tüz, M. (2005). *Örgütsel Psikoloji*. Alfa Aktüel Basım Yayım. Bursa.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekalılar: özellikleri tanılanmaları ve eğitimleri*. Maya Akademi, Ankara.
- Sak, U. ve Erişti, B. (2012). *Think less-talk more or talk less-think more: A comparison of gifted students' engagement behaviors in regular and gifted science classrooms*. Asia-Pacific Journal of Gifted and Talented Education, 4(1), 1-11.
- Saranlı, A. G., & Metin, N. (2012). *Social-emotional problems observed in gifted children*. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 45 (1), 139-163.
- Sarı, H. (2003). *Eğitime Yeni Bakışlar. Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimlerinde Uygulanabilecek Modeller*. (1. Baskı), 59, Ankara, Mikro Yayıncılık.

- Sarı, H. ve Öğülmüş, K.(2014). *BİLSEM 'lerde karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi*.Uluslararası Türk Eğitim Biliimleri Dergisi, Yıl:2, Sayı:2
- Sarı, H. (2013). *Türkiye 'de üstün yetenekli çocukların eğitim gördüğü BİLSEM'ler için öneriler, editöre mektup*.Üstün Yetenekli Eğitimi Araştırmaları Dergisi,Özel sayı, 146-149.
- Sandhu, D. S. ve Asrabadi, B. R. (1991). *An assessment of psychological needs of international students: Implications for counseling and psychotherapy*. (ERIC Document Reproduction Service No.ED350550).
- Schiff,M., Duyme,M., Dumaret,A., ve Tomkiewicz,S. (1982). *How much could we boostscholastic achievement and IQ scoras? A direct answer from a French adoption study*. Cognition,12,165-196.
- Selçuk, Z., Kayılı H. ve Okut L. (2002). *Çoklu Zeka uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Silverman, L. K. (1993). *Social Development, Leadership, and Gender Issues*, In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the Gifted and Talented*. Denver, CO: Love Publishing.
- Silverman, L.K. (1994). *The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society*. Roeper Review, 17(2), 110-116.
- Silverman, L. K. (1998). *Perfectionism*. *Gifted Education International*. 13(3), 216-255.
- Silverman, L., K., (2011): *Characteristics Of Giftedness Scale: Research And Review Of The Literature*. <http://www.gifteddevelopment.com>.
- Songar, A.(1981) *Çeşitleme*. Kubbealtı Yayınevi. İstanbul.
- Steinberg, L. (1999). *Adolescence (5th ed.)*. Boston: McGraw Hill.
- Steinberg, L. ve Silk, J.S. (2002). *Parenting adolescents*. In: *Bornstein MH, editor. Handbook of parenting: Vol. 1: Children and parenting*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; pp. 103–133.
- Sternberg, R. J. (1985). *Beyond IQ:A triarchic theory of human intelligence*. New York: Cambridge University Press.

- Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, intelligence, and creativity, synthesized*. New York: Cambridge University Press.
- Stuart T. ve Beste A. (2008). *Farklı olduğumu biliyordum: üstün yeteneklileri anlayabilmek*. (Çev. Armağan Gönenli), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Süral Özer, P. ve Topaloğlu, T. (2008). *Motivasyonda Kapsam Kuramları*. C. Serinkan (Ed.) Liderlik ve Motivasyon, 83-103. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Swassing, R. H. (1990). *Teaching Gifted Children and Adolescents*. Charles E. Merrill. Ohio: Publishing Company, Columbus.
- Şahin, D. ve Güvenç, B.G. (1996). *Ergenlerde aile algısı ve benlik algısı [The family perception and the self perceptions of adolescents]*. Turkish Journal of Psychology, 11 (38), 22-32.
- Şahin, E.S. ve Owen, F.K. (2009). *Psikolojik İhtiyaçları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri*. Türk PDR Dergisi. Sayı: 32 s:64-74.
- Şemin, R. (1987). Stanford-Binet Ölçeğinin İstanbul Çocuklarına Uygulanması. İstanbul. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Şencan, B. (2009). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tabak, N. 2007. *İlköğretim 1. kademedeki davranış sorunları olan çocukların anne-baba tutumları*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Kocatepe Üniversitesi, 74s., Afyon.
- Tagigasaki, T. ve Fijimura K. (1997). *Personal Preference of Japanese Female Nursing Student*. Psychological Reports, Vol 8, 1235-1238. 1997.
- Tannenbaum, A. J. (2003). *Nature and nurture of giftedness*. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.) Handbook of gifted education (3rd edition) (pp. 45-59). Boston: Allyn and Bacon.
- Tomlinson, S. (2008). *Gifted, talented and high ability: selection for education in a one-dimensional world*. Oxford Review of Education, 34, 59-74.
- Tomul, E. (2008). *Türkiye'de ailenin sosyo-ekonomik özelliklerinin eğitime katılım üzerinde görece etkisi*. eurasian journal of educational research, 30, pp, 153-168.
- Topses, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara.

- Toraman. S.Ö. (2009). *Bilim ve Sanat Merkezlerine Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim 12 Yaş Çocuklarının Saldırganlık, Atılganlık, Çekingenlik ve Mizah Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tucker, B. ve Hafenstein, N. (1997). *Psychological Intensities on Young Gifted Children*. *Gifted Child Quarterly*, 41 (3), 66-75.
- Webb, G. (1993). *Search strategies for induction by generalization*. Technical Report TR C93/03 Deakin University School of Computing and Mathematics, 13pp.
- Vallerand, R. J., Gagne, F., Senecal, C. ve Pelletier, L. G. (1994). *A comparison of school intrinsic motivation and perceived competence of gifted and regular students*. *Gifted Child Quarterly*, 38, 172-175.
- Van Tassel-Baska, J. (2000). *Theory and research on curriculum development for the gifted*. In K.A. Heller, F.J. Monks, R. J. Sternberg & R.F. Subotnik (Eds.). *International handbook of giftedness and talent* (2nd ed., pp. 365–386). Amsterdam: Elsevier.
- Vural, B. (2004). *Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka*. İstanbul. Hayat Yayıncılık.
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 53 İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
- Yaşar, Ö. ve Palıncı, M. (2011). *Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri*. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, ss. 89-108.
- Yılmaz, A. (2000). *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Alguları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H. (2007). *Sevgili Anne ve Babacığım, Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz!*. (27. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz Çelik, D.(2013). *Üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin mükemmeliyetçilik ve akademik özyeterlilikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yiğit, R. (2012). *Konya İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Bir Kısım Değişkenler Bakımından İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi . 27 / 2012.
- Yoo, J.E. ve Moon, S.M. (2006). *Counseling needs of gifted students: An analysis of in take forms at a university-based counseling center*. Gifted Child Quarterly, 50, 52-61.
- Yücel, H. A. (1995). “*Ankara Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Psikolojik Danışma Servisine Başvuran Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Vialle, W., Heaven, P. C. L. ve Ciarrochi, J. (2007). *On Being Gifted, but Sad and Misunderstood: Social, emotional, and academic outcomes of gifted students in the Wollongong Youth Study*. Educational Research & Evaluation, 13, 569-586.


EKLER

1-YENİ PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

YENİ PSİKOLOJİK İHTİYAÇLAR ANKETİ ÖRNEK MADDELERİ

<i>İHTİYAÇLARI DEĞERLENDİRME ANKETİ</i>		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Lütfen aşağıdaki cümlelerin her birinin kendi yaşamınızla ne kadar ilgili olduğunu düşünerek dikkatlice okuyunuz ve sizin için ne kadar doğru (gerçek) olduğunu belirtiniz. Cevap vermek için aşağıdaki ölçeği kullanınız.						
1. Verilen işte, elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışırım.	1	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2. İnsanlarla konuşmak için çok zaman harcarım.	2	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3. Denetimin çok az olduğu bir meslekte çalışmak isterim.	3	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4. Bir projede yetkili olmaktan zevk alırım.	4	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5. Ben çalışkan bir kişiyim.	5	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Sümeyye DOĞAN	İmza:		
Doğum Yeri:	Mersin			
Doğum Tarihi:	13.03.1984			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Atatürk İlkokulu		Ermenek	1995
Ortaöğretim	Ermenek Ortaokulu		Ermenek	1998
Lise	Ermenek Lisesi		Ermenek	2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Sınıf Öğretmenliği	Konya	2006
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan Ü.	Özel Eğitim	Konya	2014
Becerileri:	Üstün yetenekli öğrenciler, Kaynaştırma Eğitimi, Bilgi verici danışmanlık Uygulamaları			
İlgi Alanları:	Üstün yetenekli öğrenciler, Üstün yetenekli öğrencilerin aileleri ve sorunları, Özel eğitim ve istihdam, Özel gereksinimli birey ve toplumsal ve kamusal önyargı			
İş Deneyimi:	Aksaray MEB- 1 Yıl Karaman Aile ve Sosyal Politikalar Müd.-2 Yıl Kayseri-Özel Eğitim Öğretmenliği-3 Yıl			
Aldığı Ödüller:	Teşekkür Belgeleri			
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Şahin Kesici Prof. Dr. Feride Bacanlı			
Tel:				
Adres	Mevlana Mah. Gözde Sokak Fırat Apt. 14/9 Talas/KAYSERİ sumeyyedogan84@gmail.com			

